

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds Universitet

Mats Sandström

Skattekonsekvenser i samband
med
börsintroduktion
av
fåmansaktiebolag

Examensarbete
20 poäng

Mats Tjernberg

Skatterätt

VT 2003

Innehåll

SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	4
FÖRKORTNINGAR	5
1 INLEDNING	6
1.1 Problembakgrund	6
1.2 Problemformulering	7
1.3 Syfte	8
1.4 Metod och material	9
1.5 Avgränsningar	9
1.6 Disposition	10
2 BÖRS OCH AUKTORISERAD MARKNADSPLATS	11
2.1 Inledning	11
2.2 Skillnader mellan börs och auktoriserad marknadsplats samt icke auktoriserad marknadsplats	12
2.2.1 Icke auktoriserad marknadsplats	12
2.3 Informationsprincipen	12
2.4 Listkraven	13
2.4.1 A-listan	13
2.4.2 O-listan	13
2.4.3 Mest omsatta och Attract 40	14
2.4.4 Mest omsatta	14
2.4.5 Attract 40	14
2.4.6 NGM-listan	15
2.4.6.1 Noteringskrav NGM Official	15
2.4.6.2 Noteringskrav NGM Equity	15
2.4.7 Nya Marknaden	15
2.4.8 AktieTorget	16
2.4.9 Observationslistor	16
3 OLIKA NOTERINGSBEGREPP INOM SKATTERÄTTEN	17
3.1 Inledning	17

3.2	Betydelse av begreppen noterad, marknadsnoterad, börsnoterad samt registrerad vid börs	17
3.3	Marknadsnoterad	17
3.3.1	Praxis	18
3.4	Skatterättsliga effekter av de olika noteringsbegreppen	20
3.4.1	Marknadsnotering	20
3.4.2	Börsnotering	20
3.4.3	Inregistrerad vid börs och noterad vid börs	20
3.5	Analys	21
4	UTDELNING OCH KAPITALVINST	23
4.1	Inledning	23
4.2	Allmänt om bestämmelserna i 57 kap. Inkomstskattelagen (IL).	23
4.3	Begrepp och definitioner	24
4.3.1	Fåmansföretag	24
4.3.2	Delägare	24
4.3.3	Kvalificerad andel	25
4.3.3.1	Verksam i betydande omfattning	26
4.3.4	Femårsregeln	26
4.4	Utdelning	27
4.4.1	Gränsbelopp	27
4.4.2	Sparad utdelning	27
4.4.3	Omkostnadsbeloppet	28
4.5	Kapitalvinst	28
5	FÖRMÖGENHETSSKATTEN	29
5.1	Inledning	29
5.2	Skattskyldighet	29
5.3	Värdering av skattepliktig förmögenhet	29
5.4	Arbetande kapital	30
5.5	Huvuddelägare	30
5.6	Värdering av aktier	31
5.7	Icke marknadsnoterade aktier	31
5.8	Värdering av skulder	32
5.9	Begränsningslagen	32
5.10	Analys	32
5.10.1	Huvuddelägare	33
5.10.2	Lagstiftarens motiv för olikbehandling	33

5.10.3	Problemen med skulden	34
6	AKTIER I SAMBAND MED GÅVA	36
6.1	Inledning	36
6.2	Kontinuitetsprincipen	36
6.3	Gåva	36
6.3.1	Lättnadsregeln	37
6.4	Inkomstbeskattningen	38
6.4.1	Värdering av aktier	38
6.4.2	Marknadsmässig omsättning och regelbundna noteringar om avslut	40
6.5	Aktier av olika slag i samma bolag	40
6.5.1	Icke noterade aktier	40
6.5.2	Olika värderingsmetoder i fåmansföretag	41
6.5.2.1	Substansvärdemetoden	41
6.6	Analys	42
7	INKOMSTSKATTE-KONSEKVENSER VID BÖRSINTRODUKTION	45
7.1	Inledning	45
7.2	Introduktionskostnader	45
7.2.1	Analys	46
7.3	Skattefri utdelning	47
7.3.1	Inledning	47
7.3.2	Lättnadsregeln	47
7.3.2.1	Reglernas tillämpningsområde	47
7.3.2.2	Villkoren för lättnad	48
7.3.3	Marknadsnoterad	48
7.4	Tröghetsregeln	48
7.4.1	Inledning	48
7.4.2	Undantag	48
7.4.3	Övergångsregel för kvalificerade aktier	49
7.5	Utomståenderegeln	49
7.5.1	Inledning	49
7.5.2	Utomståenderegeln	50
7.5.2.1	Fem års ägande av utomstående	51
7.5.2.2	Särskilda skäl	51
7.5.3	Karantänsregeln kontra utomståenderegeln	51
7.5.4	Analys	53
7.5.4.1	Tröghetsregeln	54
7.5.4.2	Konsekvenser på utomståenderegeln vid börsintroduktion.	54
7.5.5	När upphör ett fåmansföretag att vara ett fåmansföretag?	55
7.5.5.1	Analys	56
7.5.6	Bolag vars aktier är noterade på övriga listor	56

8	FRAMTIDEN	57
8.1	Inledning	57
8.2	3:12-reglerna	57
8.3	Verksam i betydande omfattning	57
8.4	Den nya alternativregeln	57
8.5	Närståendebegreppet	58
8.6	Generationsskiftesfrågor	58
8.7	Ikraftträdande	59
9	AVSLUTANDE SYNPUNKTER	60
9.1	Inledning	60
9.2	Gåvoperspektivet	60
9.3	Förmögenhetsskatten	61
9.4	Noterad, marknadsnoterad, börsnoterad samt registrerad	62
9.5	Utdelning och kapitalvinst samt utomståenderegeln	64
9.6	Skattefri utdelning	65
9.7	Tröghetsregeln	65
9.8	Introduktionskostnader	65
9.9	Slutligen	66
	LITTERATURFÖRTECKNING	67

Sammanfattning

Examensarbetet behandlar skattekonsekvenser i samband med börsintroduktion av fåmansaktiebolag. Perspektivet är utifrån ägarna med beaktande av fåmansföretagsreglerna och börsreglerna.

Huvuddefinitionen är att aktiebolag där fyra eller färre delägare äger andelar motsvarande mer än 50 procent av rösterna för samtliga andelar i företaget, anses som fåmansaktiebolag. Fåmansaktiebolag omgärdas av särskilda regler för vissa delägare. Det huvudsakliga syftet med dessa regler är att motverka att inkomster som rätteligen ska vara löneinkomster omvandlas till kapitalinkomster. Delägaren kan, då det inte föreligger något reellt tvåpartsförhållande mellan bolaget och delägaren, ingå fördelaktiga avtal som gör att arbetsinkomsten kan tas ut som utdelning eller kapitalvinst. Därmed kan delägaren åtnjuta en fördelaktig kapitalskatt istället för den progressiva skattesatsen som arbetsinkomsten är föremål för.

I Sverige finns tre olika marknadsplatser där handel med värdepapper kan ske och dessa är börs, auktoriserad marknadsplats och icke auktoriserad marknadsplats. Börsen är den handelsplats som har hårdast krav på sina medlemmar. Även noterings- och prospektkraven på bolagen är högre på börsen än de övriga handelsplatserna. En viktig skiljelinje mellan börs och auktoriserad marknadsplats är att inregistrering av värdepapper endast kan ske på börsen och notering endast på auktoriserad marknadsplats. A-listan, O-listan och NGM Official är exempel på börslistor. Exempel på auktoriserade marknadsplatser är Aktietorget och NGM Equity.

Ett fåmansaktiebolag vars aktier blir noterade vid svensk eller utländsk börs, upphör från och med noteringen att betraktas som fåmansaktiebolag. De speciella fåmansföretagsreglerna gäller således inte fåmansaktiebolag vars aktier är noterade på börsen.

Områden som närmare har undersökts är gåvo- och förmögenskattområdet och lätttnadsregeln. Innebörden av begreppen noterad, marknadsnoterad, börsnoterad och registrerad utreds samt därtill knutna skattekonsekvenser.

Frågan som överskuggar de andra frågorna är om svensk skattelagstiftning underlättar eller försvårar börsintroduktioner för fåmansföretag. En annan fråga är om generationsskiftet bör ske före eller efter börsintroduktion. I förmögenhetsavsnittet behandlas neutralitets- och likhetsprinciperna och att det råder olika värderingsregler på de olika listorna.

Uppsatsen visar att lätttnadsregeln vars syfte är att underlätta generationsskiftet inte riktigt når fram. Lätttnadsregeln är svårtillämpad och hämmar i flera avseende generationsskiftet. Det är betydligt enklare att genomföra generationsskiftet efter genomförd börsintroduktion. I förmögenhetsskattesammanhang kan det konstateras att aktierna värderas

olika beroende på vilka listor de finns upptagna på. Ägare vars intention är att børsintroducera sitt fåmansföretag bör ha klart för sig hur dessa skillnader påverkar såväl huvudägare som småägare ur ett skattemässigt perspektiv. Vidare kan det framhåvas att det finns brister med hänsyn till neutralitets- och likformighetsprinciperna, vilket kan vara hämmande för fåmansföretag som är på väg in på börsen. De olika noteringsbegreppen skapar snarare förvirring än ordning. Olika skattekonsekvenser är förenade till dessa begrepp och med anledning av det skulle det vara önskvärt att antalet begrepp minimerades och gavs tydligare innebörd. Resultatet skulle bli enhetlighet, rättssäkerhet och förutsägbarhet.

Svaret på den övergripande frågan är att det finns flera omständigheter som medför att svensk skattelagstiftning försvårar børsintroduktioner för fåmansföretag.

Förord

Jag vill tacka min handledare, juris doktor och universitetslektor, Mats Tjernberg, Juridiska Institutionen i Lund, för all vägledning genom det här arbetet. Med stor vänlighet och med generöst tålamod har han bistått mig när jag önskat hjälp. Tack!

För alla tillkortakommanden, för alla brister och för alla felaktigheter i det här arbetet kan ansvar enbart och uteslutande sökas hos undertecknad.

Mats Sandström

Lund 20 maj 2003.

Förkortningar

a.a.	anfört arbete
AB	aktiebolag
ABL	Aktiebolagslagen
AGL	Lag om arvsskatt och gåvoskatt
bl.a.	bland annat
d.v.s.	det vill säga
f.	på följande sida
f.f.	följande sidor
fåab	fåmansaktiebolag
FAR	Föreningen auktoriserade revisorer
HD	Högsta domstolen
HovR	Hovrätten
ibid	på samma ställe som i föregående hänvisning
IL	Inkomstskattelagen
KL	Kommunalskattelagen*1
KR	Kammarrätten
LR	Länsrätten
LVR	Lagen om värdepappersrörelse
m.fl.	med flera
NBK	Näringslivets börskommitté
NGM	Nordic Growth Market
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
p.g.a.	på grund av
Prop.	Proposition
RR	Regeringsrätten
RSV	Riksskatteverket
RSV Dt	Riksskatteverkets anvisningar och föreskrifter i frågor rörande inkomst-och förmögenhetstaxering
RSV S	Riksskatteverkets rekommendationer
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SFL	1997 års förmögenhetsskattelag
SIL	Lagen om statlig inkomstskatt*1
s.k.	så kallad
SN	Skattenytt
SOU	Statens offentliga utredningar
SRN	Skatterättsnämnden
SvSkT	Svensk skattetidning
t.ex.	till exempel

*1 Lagen har upphört att gälla.

1 INLEDNING

1.1 Problembakgrund

Uppsatsen tar sikte på olika inkomstskattekonsekvenser utifrån ett ägarperspektiv när ett fåmansaktiebolag genomför en börsintroduktion, med hänsyn tagen till de speciella fåmansföretagsreglerna.

Fåmansaktiebolag är föremål för en speciell lagstiftning. De speciella särreglernas ändamål är att motverka att löneinkomster som en delägare i ett fåmansaktiebolag har inte ska kunna omvandlas till kapitalinkomster. Det finns ett starkt incitament att göra så eftersom det råder olika skattesatser på dessa inkomster. Löneinkomster träffas av en progressiv skattesats som kan uppgå till c:a 58 procent. Kapitalinkomster träffas av en proportionell skattesats uppgående till 30 procent. Det som ytterligare komplicerar saken är att bolaget och delägaren kan ingå avtal med varandra. Det råder en stark intressegemenskap mellan fåmansaktiebolaget och delägaren. I avsaknaden av ett reellt tvåpartsförhållande är det därför upplagt för olika sinnrika konstruktioner med det uttalade syftet att uppnå en fördelaktig beskattning av löneinkomsten. Med anledning av det har lagstiftaren därför funnit det angeläget att omgärda fåmansaktiebolag med särregler som ska klyva inkomsten i en del som löneinkomst och en del som kapitalinkomst.

Vad gäller förmögenhetsskatten är det framförallt neutralitets- och likformighetsprincipen som tas upp. Den enskildes val av alternativ ska inte styras av den för stunden rådande skatterättsliga situation och en rättvis och likvärdig beskattning är önskvärt, d.v.s. lika fall ska behandlas lika och olika fall olika. Detta görs utifrån de olika listkraven och utifrån hur de skatterättsligt behandlas. Värderingsproblematiken i samband härmed tas också upp. I ljuset av dessa principer kan det konstateras att det finns brister och i det här arbetet pekas dessa ut. Det är av stor betydelse att ägarna till fåmansföretag har klart för sig att beroende på vilken lista bolaget noterar sig på uppstår det olika skatteeffekter för både huvudägare och småägare.

Ett vanligt sätt att genomföra ett generationsskifte är att såsom gåva överlåta företagets aktier till nästa generation. För att en gåva ska anses var för handen krävs att en rad olika förutsättningar är uppfyllda. Många gånger förefaller det som om reglerna är svåra att tillämpa och inte sällan något verklighetsfrämmande. Situationer kan tänkas finnas som medför att ett generationsskifte lämpligast ska ske succesivt över en längre period. Enligt gällande regler är detta inte möjligt. Då infinner sig frågan om generationsskiftet ska ske först efter genomförd börsintroduktion.

Det är lätt att begreppsförvirring uppstår när det handlar om att särskilja och förstå begreppen noterad, marknadsnoterad, börsnoterad och registrerad. I det här arbetet görs ett försök att bringa ordning i den här begreppsfloran.

Det aktuella lagrummet bryts ned och analyseras ingående. Rättspraxis på området behandlas. I flera rättsfall dyker intressanta diskussioner upp, dessa fångas upp och analyseras. Utredningen ger vid handen att till de olika noteringsbegreppen hör också olika skatterättsliga konsekvenser. Det medför att det är än mer viktigt för ägarna till fåmansaktiebolag att ha klart för sig vilken status(noteringsbegrepp) bolagets aktier får vid en börsintroduktion.

När ett fåmansaktiebolag noterat sig på börsen är de speciella särreglerna inte längre tillämpliga. Bolaget benämns inte längre som ett fåmansföretag. Just det här skedet d.v.s. övergången från fåmansaktiebolag till börsbolag är en kritisk fas. Frågan är om det uppstår något oreglerat område som kan utnyttjas. Är det möjligt att i det här läget ta ut inkomst som rätteligen ska vara löneinkomst som utdelning eller kapitalvinst? Karantänsregeln har tillkommit för att dämpa olika kreativa konstruktioner med syfte att vinna skattemässiga fördelar vid en övergångsfas. Regeln innebär att särreglerna som omgärdar fåmansaktiebolag under vissa förutsättningar kopplas in igen under en period av fem år.

Utomstående regeln innebär att om givna förutsättningar är uppfyllda och det inte finns särskilda skäl ska en andel i ett fåmansföretaget inte anses kvalificerad. Bedömningen sker av förhållandena under aktuellt beskattningsår och de fem föregående. Fåmansföretagsreglerna frikopplas och något särskilt regelverk anses inte behövas. Hur förhåller sig karantänsregeln i förhållande till utomstående regeln? Motverkar dessa regler varandra eller är de välavägda och anpassade till varandra.

Min avsikt är på intet sätt att genomföra en omfattande studie av gällande börsregler utan endast att inrikta mig på vissa listor och de krav som hör därtill. De listor som särskilt röner mitt intresse är A- och O-listan, NGM Official och NGM Equity, den Nya Marknaden, samt Aktietorget. En del av dessa listor tas upp mycket översiktligt. Även fåmansföretagsreglerna behandlas allmänt, då jag utgår från att läsarna mer eller mindre är bekanta med de specifika särbestämmelserna som omgärdar fåmansföretag.

1.2 Problemformulering

Målet med det här arbetet är att undersöka vilka försvårande hinder som finns inbyggda i det svenska skattesystemet och som hämmar ett fåmansaktiebolag att genomföra en börsintroduktion. Vidare, vad händer med de speciella fåmansföretagsreglerna när ett fåmansföretag genomför en börsintroduktion. Utöver det är målet att belysa intressanta frågeställningar som uppkommer i samband med börsintroduktion av fåmansföretag. Här nedan formuleras frågeställningarna.

- Underlättar eller försvårar svensk skattelagstiftning börsintroduktioner av fåmansaktiebolag?

- Varför träffas inte börsbolag av de speciella särreglerna som finns för fåmansaktiebolag?
- Varför upphör ett fåmansaktiebolag att klassas som ett fåmansaktiebolag då bolagets aktier noteras på börsen?
- Är det motiverat med de olika noteringsbegreppen som finns inom skatterätten?
- Aktier i samband med gåva, ska gåvotransaktionen ske före eller efter börsintroduktion?
- Ur ett förmögenhetsskattesammanhang värderas aktierna olika beroende på vilken lista de finns upptagna på. Varför?
- Hur förhåller sig denna olikhet i värdering till neutralitets- och likabehandlingsprincipen?
- Vad är syftet med lättnadsregeln och hur fungerar bestämmelsen i praktiken?
- Hur förhåller sig karantänsregeln i förhållande till utomstående regeln?

1.3 Syfte

Det främsta syftet med den här uppsatsen är att få svar på om svensk skattelagstiftning underlättar eller försvårar börsintroduktioner för fåmansaktiebolag. Såsom frågan är ställd föranleder det ett relativt brett angreppssätt. Detta har lett till att en rad andra frågor först måste besvaras inom en rad olika områden innan huvudfrågan kan ges ett fullgott svar.

När generationsskiftet ska genomföras är det vanligt att aktierna ges bort i gåva till nästa generation. I det här avsnittet har jag velat få svar på hur bestämmelsen ser ut och om generationsväxlingen skall ske före eller efter börsintroduktion. Förmögenhetsaspekten skall inte underskattas. Ett fåmansaktiebolag som vill in på börsen bör ha klart för sig på vilket sätt förmögenhetsskatten träffar sina ägare, både stora som små. I förmögenhetsskattesammanhang värderas aktierna olika beroende på den lista aktierna finns upptagna på. Med anledning av det blir det intressant att undersöka hur denna värderingsskillnad förhåller sig till neutralitets- och likabehandlingsprincipen.

De olika noteringsbegreppens innebörd och konsekvens är av stor betydelse inom den skatterättsliga lagstiftningen och speciellt då bolag avser att genomföra en börsintroduktion. Mot bakgrund av det har det ansetts nödvändigt att utreda detta område. Det har också varit befogat att undersöka om vad som händer i det kritiska övergångsfasen från att

fåmansaktiebolags reglerna har gällt till att de upphör vid en börsintroduktion.

Genomgående för de olika områdena som undersökts har varit att klarlägga aktuellt rättsläge och att redovisa de materiella reglerna. Därefter har en analys av inkomstskattekonsekvenserna tagit vid.

1.4 Metod och material

Målet med det här arbetet har varit att utreda vilka skattekonsekvenser som uppstår då ett fåmansaktiebolag börsintroduceras. Det har inte funnits någon litteratur som direkt behandlar det område som den här framställningen tar sikte på. Metoden har därför varit att flitigt studera källor och litteratur som är av intresse för uppsatsen och den valda inriktningen.

Viktiga källor har naturligtvis varit lagtext, rättsfall och förarbeten, vilka noga har studerats och analyserats. För att få olika åsikter, vinklingar och kraft till tanken har doktrinen och artiklar i Svensk skattetidning och Skattenytt m.fl. varit till ovärderlig hjälp. De har var och en på sitt sätt bidragit till att öka förståelsen för ämnet i fråga. För att erhålla närmare information om de källor, litteratur och tidskrifter som begagnats hänvisas läsaren vänligt till litteraturförteckningen sist i arbetet.

Internet har använts, om än i begränsad form, för att hitta senaste nytt inom rättspraxis och noteringsbestämmelser som haft betydelse för uppsatsen.

Det här examensarbetet är främst av deskriptiv art med inslag av egna iakttagelser och analyser.

1.5 Avgränsningar

Huvudmålet med uppsatsen är att undersöka om svensk skattelagstiftning underlättar eller försvårar börsintroduktioner för fåmansaktiebolag. Därför är olika skattekonsekvenser i samband med börsintroduktion av stort intresse. Med anledning av det har därför ett ganska brett angreppssätt valts för att hitta skattekonsekvenserna. Det måste genast sägas avsikten inte är att genomföra en heltäckande utredning av samtliga tänkbara skattekonsekvenser i samband med börsintroduktion. Om det hade varit målet skulle omfånget av uppsatsen varit betydligt större och vidare.

För att rama in uppsatsen har det varit nödvändigt att kort och översiktligt redovisa de särskilda fåmansföretagsreglerna som fåmansaktiebolag omfattas av. Av samma anledning har olika börsbestämmelser och listkrav motiverat sin existens. I samband med generationsskiften kan det tänkas att bolagets aktier ges bort i gåva till nästa generation. Därför har gåvoaspekten varit intressant och fått sin plats i arbetet. Förmögenhetsskatterättsligt är värdering av aktier olika beroende på vilken lista fåmansaktiebolagets

aktier finns upptagna på. Mot bakgrund av det har det därför varit intressant att undersöka hur dessa olikheter förhåller sig till neutralitets- och likabehandlingsprincipen. Det förekommer olika noteringsbegrepp inom skatterätten, vilket har medfört att ett kapitel särskilt måste ägnas åt det. Det har också varit nödvändigt beakta vissa övergångsregler. Karantänsregel är ett exempel på det, tröghetsregeln ett annat. Det är alltså regler som kopplas in när ett regelsystem lämnas för ett annat. Tanken med dessa övergångsregler är att otillbörliga konstruktioner ska förhindras.

För att få svar på om svensk skattelagstiftning underlättar eller försvårar börsintroduktioner för fåmansaktiebolag, har det varit nödvändigt att finna omedelbara skattekonsekvenser i samband med börsintroduktion.

1.6 Disposition

Arbetet är disponerat enligt följande. I kapitel 2 redovisas de bestämmelser som gäller för börs och auktoriserade marknadsplatser samt de olika listkraven som gäller för respektive lista.

Olika noteringsbegrepp inom skatterätten tas upp i kapitel 3. Begrepp som ”marknadsnoterad” och ”börsnoterad” har vållat stora bekymmer och i ett underavsnitt utreds innebörden av dessa begrepp. De övriga begreppen är noterad och registrerad. Till de olika noteringsbegreppen finns olika skattekonsekvenser, vilka tas upp i ett avsnitt.

Fåmansaktiebolag är omgärdade av speciella särregler med syfte att motverka inkomstuppdelning mellan kapital och tjänst. Det är framförallt reglerna rörande utdelning och kapitalvinst samt utomståenderegeln som behandlas. Om detta finns att läsa i kapitel 3.

Förmögenhetsavsnittet finns i kapitel 5. I det här kapitlet diskuteras bl.a. neutralitets- och likabehandlingsprincipen.

I gåvoavsnittet som finns i kapitel 6 diskuteras bl.a. generationsskiftesfrågor. Värdering av aktier, substansvärdeметoden och lätttnadsregeln är andra avsnitt i det här kapitlet.

Inkomstskattekonsekvenserna vid börsintroduktion behandlas i kapitel 7. I kapitel 8 finns en kort redovisning om eventuella ändringar i fåmansföretagsreglerna som är på gång.

I det avslutande kapitel 9 knyts arbetet ihop. De genomgående analyserna efter varje kapitel i uppsatsen samlas upp och diskuteras.

2 Börs och auktoriserad marknadsplats

2.1 Inledning

Börsbolag omgärdas liksom andra bolag av tillämpliga lagar. Dock så framkommer vissa lagar som mer relevanta än andra när det rör bolag på börsen. De lagar som speciellt måste omnämnas är bl. a. aktiebolagslagen, bokföringslagen och årsredovisningslagen. Andra lagar och föreskrifter som också är relevanta i sammanhanget är Lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument, Lagen (1990:1342) Insiderlagen, Lagen (1992:543) om börs och clearingverksamhet, Lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag ("Leolagen") och även föreskrifter från Finansinspektionen. Sedan Sveriges inträde i EU har vi också att beakta EU:s regelverk och den inre marknaden. Utöver dessa lagar och föreskrifter finns olika nämnder som på sitt sätt bidrar till att hålla ordning på börsen, s.k. självreglering. Vi har Börsens disciplinnämnd, Aktiemarknadsnämnden samt Näringslivets börskommitté. Man kan säga att samtliga bestämmelser har till syfte att tillförsäkra aktiemarknadens aktörer snabb, samtidig, korrekt, relevant och tillförlitlig information.¹ Det ovan sagda utgör den ram inom vilken börsbolagen har att röra sig inom.

Den första januari 1993 trädde Lag (1992:543) om börs- och clearingverksamhet i kraft. Den nya lagen anvisar två auktorisationsformer, för företag som driver verksamhet i syfte att åstadkomma regelbunden handel med finansiella instrument dels börs, dels auktoriserad marknadsplats.

Enligt 1 kap. 4 § Lag om börs- och clearingverksamhet avses med börs: "Företag som har fått auktorisation att driva verksamhet som syftar till att åstadkomma regelbunden handel med finansiella instrument mellan till verksamheten anslutna medlemmar." Auktoriserad marknadsplats innebär: "Företag som fått auktorisation enligt 7 kap. att driva verksamhet som syftar till att åstadkomma regelbunden handel med finansiella instrument".

¹ Fars regelsamling II, Börs och värdepapper, 2000, s. 514f.

2.2 Skillnader mellan börs och auktoriserad marknadsplats samt icke auktoriserad marknadsplats

Börs utsätts för mer långtgående krav än auktoriserade marknadsplatser. Vid en börs kan endast Riksbanken, värdepappersinstitut och utländska företag som i sitt hemland får delta i börshandel, vara medlemmar. På en auktoriserad marknadsplats kan även andra företag delta i handeln. En viktig skiljelinje mellan börs och auktoriserad marknadsplats är att inregistrering av fondpapper endast kan ske vid börser. Reglerna om börsprospekt och halvårsrapporter gäller endast företag som är inregistrerade vid börser. Auktoriserade marknadsplatser åtnjuter större frihet vad gäller kraven för notering av fondpapper och vad gäller tidpunkten för offentliggörande av uppgifter om handeln. Vidare ska en börsstyrelse bestå av minst fem styrelseledamöter, vilket inte är något krav för en auktoriserad marknadsplats. En av de stora skillnaderna mellan börs och auktoriserad marknadsplats är att på en auktoriserad marknadsplats kan värdepappren endast noteras. På börserna sker endast inregistrering. Exempel på börslistor är A-och O-listan, NGM Official och exempel på auktoriserade marknadsplatser är Aktietorget och NGM Equity.

2.2.1 Icke auktoriserad marknadsplats

En marknadsplats kan få status som auktoriserad eller icke auktoriserad. Den auktoriserade marknadsplatsen ska borga för att en viss kvalitet föreligger. Auktorisation sker på frivillig väg. För företag som väljer att bedriva handel med finansiella instrument utan auktorisation krävs tillstånd enligt LVR. Exempel på icke auktoriserade marknadsplatser är Nya marknaden och Göteborgslistan.

2.3 Informationsprincipen

Det är av grundläggande betydelse att informationen är fullständig och korrekt. För att rätt pris ska uppnås är förutsättningen att aktörerna på marknaden erhåller all relevant information som är tillgänglig. Ju mer information som tillhandahålls desto säkrare kan aktörerna bedöma marknadsvärdet på de värdepapper som bolaget gett ut. Förutom att omfattningen och innehållet är av stor vikt är det också viktigt att informationen kommer alla aktörer tillgodo. Vid bristfällig information skulle det innebära att såväl kapitalanskaffare som investerare med misstro skulle betrakta marknaden. I förlängningen skulle samhällsekonomin påverkas negativt om marknaden visade sig vara ineffektiv, t.ex. skulle kapitalanskaffningen fördyras.²

² Prop. 1991/92:113, Om ny börslagstiftning m.m. s. 57.

2.4 Listkraven

2.4.1 A-listan

Bolag som ämnar inregistrera sig på A-listan ska kunna uppvisa tre års verifierbar historia. Med detta menas att den nuvarande verksamheten i huvuddrag ska ha bedrivits de senaste tre åren och utöver det ska bolaget för dessa år kunna framlägga redovisningshandlingar (årsredovisningar). Bolaget ska också presentera en dokumenterad vinstintjäningsförmåga. Det är alltså av stor betydelse att bolaget på ett tillförlitligt sätt kan påvisa att verksamheten i fråga är vinstgivande. Detta ska framförallt framgå av bolagets redovisningshandlingar. Vidare ställs det börsmässiga krav på ledningen i bolaget. Det man särskilt har i åtanke är ledning, styrelsens sammansättning, ekonomistyrning och kapacitet för aktiemarknadsinformation. Detta krav understryks redan i noteringsavtalet och syftet är att skapa hög kvalitet i ledningsarbetet. Det ska också borga för att kontroll av verksamheten är tillfredsställande och att olika relevanta lagar följs och inte minst att principen om likabehandling och villkoren i noteringsavtalet efterlevs. Vidare finns det ett spridningskrav vilket innebär att bolaget skall ha minst ett visst antal aktieägare och de ska dessutom äga minst en handelspost. För A-listan är det satt till 2000 aktieägare där handelsposten är det antal aktier som motsvarar ett halvt basbelopp. Beträffande ägarkoncentrationen är kravet att bolag som finns på A-listan ska ha minst 25 procent av aktierna och minst 10 procent av rösterna i allmän ägo. Med aktier i ”allmän ägo” menas i regel aktier som inte ägs av någon som direkt eller indirekt äger mer än 10 % av aktiekapitalet. Om inte dessa krav är uppfyllda är det aktuellt med avnotering eller förflyttning till någon annan lista efter det att bolaget fått möjlighet att avhjälpa felet. Vad gäller börsvärdet ska bolag på A-listan inneha ett värde motsvarande minst 300 Mkr.³

2.4.2 O-listan

Den 3 juli 2000 gick OTC-listan upp i O-listan. Det förefaller som att de krav som omfattade O-listan också fortsättningsvis ska gälla för den sammanslagna listan och som hädanefter ska benämnas O-listan.⁴ Vad gäller O-listan finns inga krav på tre års historik. Ej heller krav på dokumenterad vinstintjäningsförmåga. Bolag på O-listan ska ha förutsättningar att uppfylla börsmässiga krav avseende ledning, styrelsens sammansättning, ekonomistyrning och kapacitet för aktiemarknadsinformation. Det som är skillnaden jämfört med A-listan är att de ovannämnda kraven inte nödvändigtvis behöver vara uppfyllt från början. Det viktiga är att det noterade bolaget har rimliga förutsättningar att

³ Prop. 1991/92:113 s. 88.

⁴ Enligt Jonas Hedin, OM Stockholms Fondbörs AB, ska O-listan, som är en sammanslagning av O- och OTC-listan, följa de krav som gällde för den tidigare O-listan.

uppfylla börsmässiga krav. Vid sådana fall fästes vikt vid aktuella personers kompetens och deras tidigare erfarenheter. För bolag på O-listan finns det ett spridningskrav på aktierna till lägst 300 ägare. Varje handelspost ska motsvara ett basbelopp som är ungefär 9 000 kr. Anledningen till spridningskravet är att säkra upp en viss omfattning av aktiehandeln, vilket innebär att likviditeten i aktier är säkrad. Vad gäller ägarkoncentrationen för bolag som huserar på O-listan är kravet att minst 10 procent av aktierna ska vara i allmän ägo. Det är viktigt att dessa krav är uppfyllda och vid de fall de inte är det blir det aktuellt med avnotering eller förflyttning till annan lista. NBK:s flaggningsregler anger hur sammanräkningen av aktier som inte ingår i de allmännas ägo ska ske. A-listan har ett krav på att börsvärdet ska vara minst 300 Mkr. Motsvarande krav finns inte för bolag på O-listan.⁵

2.4.3 Mest omsatta och Attract 40

A- och O-listan är numera indelade i segment. A-listan består av ”Mest omsatta” och ”Övriga” och O-listan består av ”Attract 40” och ”Övriga”. Det som ligger till grund för denna uppdelning är handeln i bolagets aktier och bolagets marknadsvärde.⁶

2.4.4 Mest omsatta

På A-listan återfinns de mest likvida bolagen i segmentet ”Mest omsatta”. Detta segment uppdateras halvårsvis. För att kunna hamna på den ”Mest omsatta” delen av A-listan, krävs att handeln i bolagets aktier den senaste tolv månadersperioden är mer än 6 mdr kronor och dessutom ska bolagets marknadsvärde vid utgången av mätperioden överstiga 8 mdr kronor. Mätperioden omfattar den senaste tolv månadersperioden där avstämningsdagarna är 31 maj respektive 30 november.⁷

2.4.5 Attract 40

Avsikten med att dela upp O-listan är att det ska underlätta för utländska institutioner och svenska privatpersoner att hitta de mest attraktiva bolagen på O-listan. De bolag som hamnar i segmentet ”Attract 40” avgörs av investerarna och inte av börsen. Det som ligger till grund för denna uppdelning är handelsstatistiken för den senaste sex månadersperioden. Aktiernas omsättningshastighet, vilket också är ett uttryck för marknadens intresse, är avgörande för huruvida ett bolag hamnar på ”Attract 40” eller inte. Alla bolag på O-listan, oavsett bransch, har möjlighet att kvalificera sig till segmentet ”Attract 40”.⁸

⁵ www.om.se, se OM Stockholmsbörsen, regler för börsbolag, noteringsavtal och börsregler.

⁶ www.om.se. Se noteringsregler. Notering av aktier på OM Stockholmsbörsen, s. 5.

⁷ a.a. s. 5.

⁸ a.a. s. 5.

2.4.6 NGM-listan

Nordic Growth Market(NGM) har sedan 1999 varit en auktoriserad marknadsplats. Finansinspektionen har sedan 22 april 2003 tilldelat NGM auktorisation som börs. NGM kan numera delas upp i två listor. NGM Official, som uppfyller kraven på inregistrering av aktier samt NGM Equity. Målgruppen för NGM är i första hand mindre och medelstora tillväxtbolag. Då NGM numera innehar auktorisation som börs kan NGM även inregistrera aktier, vilket innebär att endast större och väletablerade bolag kan ansöka om inregistrering hos NGM.

2.4.6.1 Noteringskrav NGM Official

Vad gäller spridningskravet ska aktierna innehas av minst 1 000 aktieägare. Minst 25 procent av aktierna och 10 procent av rösterna ska vara i allmän ägo. Krav på att historiska uppgifter de tre senaste åren finns dokumenterade. Krav på dokumenterad vinsttjäningsförmåga. Börsvärdet för bolaget i fråga ska minst uppgå till 150 mkr. Bolagets ledning ska uppfylla börsmässiga krav på sundhet. Adekvata system för ekonomistyrning ska finnas. Kraven för informationsgivning ska vara uppfyllda.

2.4.6.2 Noteringskrav NGM Equity

Spridningskravet är att aktierna ska innehas av minst 300 ägare. Krav på att en viss andel av aktierna ska vara tillgänglig för handel (lägst 30 procent). Minst 10 procent av aktierna och 10 procent av rösterna ska vara i allmän ägo. Marknadsvärdet ska vara lägst 50 Mkr. Vidare ska det föreligga ett avtal mellan NGM och bolaget om aktiemarknadsinformation. Avstämningsbolag ska finnas och slutligen bör bolaget vara godkänt av NGM. Noteringsprospekt upprättas. Bolagets ledning ska uppfylla börsmässiga krav på sundhet och adekvata system för ekonomistyrning. Utöver det ska bolaget också visa en avsikt att jobba professionellt med informationsgivning. Själva processen att notera sig på NGM är relativt smidig om bolaget uppfyller de formella kraven.⁹

2.4.7 Nya Marknaden

Den bakomliggande tanken med den Nya Marknaden är att återväxten av börsbolag som ännu inte är redo för börsnotering skall säkras upp. Bolag på denna lista ska ges tillgång till riskkapital och prissättning av aktier samtidigt som investerare ges möjlighet att genomlysas dessa bolag. Kraven för bolag på denna lista är att marknadsvärdet skall vara minst 50 Mkr. Utöver det ska minst 25 procent av aktierna och 10 procent av rösterna vara i allmän ägo. Handelspostägare ska minst uppgå till 300. Kravet på

⁹ www.ngm.se

informationsgivning påminner om det som gäller för börsbolag. Tanken med information är att investerare ska ges en möjlighet att på ett korrekt vis kunna värdera bolagets värde. Det är därför viktigt att alla ges tillgång till samma information. Den löpande verksamheten övervakas av den medlem som är sponsor för bolaget, vilken också har ansvaret för att reglerna följs.¹⁰

2.4.8 AktieTorget

AktieTorgets uppgift är bl. a. att ge utvecklingsbara bolag möjlighet till ägarkapital från allmänheten. Utöver det ska AktieTorget tillhandahålla ett effektivt, rikstäckande system för handel med aktier i de bolag som är noterade på AktieTorgets lista.

2.4.9 Observationslistor

Emellanåt förekommer det att börsledningen ställer ut vissa bolag på en observationslista. Tanken är att det ska fungera som en varningssignal till aktiemarknaden. Bakgrunden är oftast att bolaget i fråga i något hänseende inte uppfyller kraven för att registreras på de ordinarie listorna. Fermenta och Trustor är två bolag som figurerat på observationslistan. OBS-noteringen sker normalt inte längre tid än 6 månader.¹¹

¹⁰ www.om.se, OM Stockholmsbörsen, regler för börsbolag, Nya marknaden.

¹¹ www.om.se, a.a. s. 5.

3 Olika noteringsbegrepp inom skatterätten

3.1 Inledning¹²

Inom skatterätten förekommer det en rad olika noteringsbegrepp. De begrepp som åsyftas är noterad, marknadsnoterad, börsnoterad samt registrerad vid börs. Det är begrepp som vållat bekymmer i den meningen att begreppens betydelse inte alltid varit enhetligt i lagstiftningen. Min avsikt är att utreda de olika betydelser dessa begrepp har samt vilka konsekvenser de olika begreppen medför. Det begrepp som gett upphov till störst bekymmer vad gäller betydelse och tolkning är marknadsnoterad, vilket också ges större utrymme nedan.

3.2 Betydelse av begreppen noterad, marknadsnoterad, börsnoterad samt registrerad vid börs

Förvisso föreligger samband mellan dessa olika begrepp men även avgörande skillnader som kan få stora skattemässiga konsekvenser för bolaget i fråga och ägarna. Först ska de olika begreppens betydelse något förenklat benämnas ut. Begreppet noterad har den vidaste betydelsen, t.ex. kan prisnoteringar på samtliga listor inklusive privata omfattas. Marknadsnotering innefattar registrering eller notering vid börs och även notering på auktoriserad och icke auktoriserad marknadsplats. Marknadsnotering skiljer sig från notering genom att det omgärdas av att vissa krav ska vara uppfyllda. Börsnotering avser både notering och registrering vid auktoriserad börs medan registrering endast kan göras på börsens A-lista.¹³

3.3 Marknadsnoterad

Vi stöter på begreppet ”marknadsnoterad” lite varstans inom skattelagstiftningen.¹⁴ Huvuddefinitionen framgår av 48 kap. 5 § IL. Om en aktie skall klassas som marknadsnoterad så bör den vara föremål för notering på inländsk eller utländsk börs eller någon annan form av kontinuerlig notering av marknadsmässig omsättning, som är allmänt

¹² SOU 2002:52, Beskattning av småföretagare, del 2, s. 84-102.

¹³ Viotti, Pernilla, Marknadsnotering och annan notering av finansiella instrument – betydelsen inom skatterätten, artikel i Juridisk Tidskrift, årgång 14 2002-03 NR 2, s. 356.

¹⁴ Begreppet marknadsnoterad, RSV:s skrivelse, Dnr. 10145-98/900.

tillgänglig. Att en aktie är noterad på inländsk eller utländsk börs är normalt sett inte något större problem att konstatera. Desto svårare är det att avgöra om en aktie är föremål för ”annan kontinuerlig notering av marknadsmässig omsättning, som är allmänt tillgänglig”. Aktien är alltså noterad på någon form av inofficiell lista. Huruvida en aktie skall anses som noterad eller ej, menar man i förarbeten att det är av betydelse i vilken omfattning en inofficiell lista uppdateras och i vilken grad en notering är tillgänglig för allmänheten. Vidare menar man att kontinuerlig notering inte nödvändigtvis behöver betyda att en daglig notering är ett krav, emellertid menar man att en viss regelbunden uppdatering av noteringar krävs. De aktier som dagligen publiceras i media anses uppfylla noteringskravet.¹⁵ RSV har gjort följande uttalande: ”Finansiellt instrument, som är inregistrerat eller noterat vid svensk eller utländsk börs, bör anses marknadsnoterat liksom också aktie som är noterad på auktoriserad marknadsplats. För övriga finansiella instrument bör följande förutsättningar vara uppfyllda för att de ska anses marknadsnoterade:

1. Avsikten är att det finansiella instrumentet ska vara varaktigt noterat. Teckningsrätt, interimssaktie o.dyl. anses varaktigt noterad om moderaktien är marknadsnoterad.
2. Noteringarna ska avse omsättning, t.ex. avslut eller inlösen, som normalt förekommer minst en gång var tionde dag.
3. Det ska finnas bank, fondkommissionär, market maker eller annan som håller noteringarna allmänt tillgängliga och ombesörjer att dessa bevaras intill utgången av sjätte året efter noteringsåret. Uppgift om huruvida ett finansiellt instrument uppfyller kraven för att det ska anses vara marknadsnoterat eller ej samt var sådan information kan erhållas, ska kostnadsfritt lämnas av den som offentliggör noteringen. Detta innebär att ett finansiellt instrument kan anses marknadsnoterat, även om noteringar inte offentliggörs. Därvid ska dock särskilt beaktas att prissättning sker på marknadsmässiga villkor.”¹⁶

3.3.1 Praxis

Nedan följer några rättsfall som anger vilka krav som ställs för att ett instrument ska kunna anses vara marknadsnoterat. RÅ 1994 ref 26 förhandsbesked, där en av frågorna var om aktieindexobligation kan anses vara marknadsnoterad enligt definitionen i 27 § 2 mom. SIL alternativt 29 § 2 mom. SIL? Skatterättsnämnden ansåg att aktieindexobligationen inte är marknadsnoterad enligt bestämmelserna i 27 § 2 mom. SIL. Visserligen är den inregistrerad vid Stockholms Fondbörs och den är även upptagen på börsens officiella månatliga kurslista för obligationer. Det förekommer dock ingen handel med obligationen vid börsen och varken betalkurser eller omsättning för obligationen noteras på listan. För att instrument ska anses

¹⁵ Prop. 1996/97:45, Lättnad i ägarbeskattning i små och medelstora företag, s. 32.

¹⁶ Begreppet marknadsnoterad, RSV:s skrivelse, Dnr. 10145-98/900.

vara marknadsnoterade ska det vara ”föremål för notering på inländsk eller utländsk börs eller annan kontinuerlig notering av marknadsmässig omsättning, som är allmänt tillgänglig”. Det är framförallt noteringskravet som obligationen inte uppfyller och den kan därmed inte anses vara marknadsnoterad enligt 27 § 2 mom. SIL. Regeringsrätten gjorde samma bedömning som Skatterättsnämnden.

RÅ 1999 ref 14 förhandsbesked, fråga bl. a. om räntegarantin, utgiven av ett privat kreditinstitut, kan anses som marknadsnoterad enligt 29 § 2 mom. SIL? Regeringsrätten hänvisade till bestämmelserna i 27 § 2 mom. och anförde följande: ”Enligt förutsättningarna i nämnda lagrum framgår det att finansiella instrument är att anse som marknadsnoterade om instrumentet i fråga är föremål för notering på inländsk eller utländsk börs eller annan kontinuerlig notering av marknadsmässig omsättning som är allmänt tillgänglig”. Regeringsrätten anförde vidare att i förarbetena står det att även om noteringarna för instrumentet i fråga görs hos privata kreditinstitut kan det kvalificera sig till att bedömas som marknadsnoterade. En viktig förutsättning, för att instrumentet ska kunna anses som marknadsnoterad, är att noteringarna görs allmänt tillgängliga för både skattskyldiga och Skattemyndigheten.¹⁷ Enligt Regeringsrätten är ifrågavarande räntegaranti att anse som marknadsnoterad.

I en Kammarrättsdom meddelad i Stockholm den 26 februari 2001 var frågan om ränteoptioner noterade på Reuter var att anse som marknadsnoterade eller ej. I bestämmelsen i 27 § 2 mom. SIL krävs det att köp- och säljkurser samt avslut noteras. Instrumentet i fråga ansågs inte uppfylla kriteriet att det regelbundet skall rapporteras betalkurser och genomförda avslut i instrumentet. Vidare anfördes det att det är det aktuella instrumentet som ska vara marknadsnoterat och inte näraliggande eller liknande instrument. Det är alltså optionen och inte den underliggande tillgången som ska uppfylla kriterierna i 27 § 2 mom. SIL. Länsrätten ansåg att ränteoptioner som noterats på Reuter inte kan anses vara marknadsnoterade i den meningen som anges i 27 § 2 mom. SIL. Kammarrätten gjorde samma bedömning som Länsrätten.

I en annan dom meddelad av Kammarrätten i Stockholm den 18 juni 2001 sades följande om aktieindexoption som var noterat på Reuter. Instrumentet ansågs inte vara marknadsnoterad i skattemässig mening enligt bestämmelserna i 27 § 2 mom. SIL. För att aktuellt instrument skall anses marknadsnoterat kräver man kontinuerlig notering och det krävs att det är fråga om marknadsmässig omsättning och att noteringen är allmänt tillgänglig. KR ansåg att just kravet på att noteringen skall vara allmänt tillgänglig inte var tillfredsställande uppfyllt, då sekretess råder för uppgifter hos ett värdepappersinstitut om inte offentliggörande är tillåtet på grund av lag eller på grund av avtal mellan parterna. Dessutom kan noteringarna i det s.k. Reutersystemet inte kontrolleras i efterhand då de inte sparas.

¹⁷ Prop. 1989/90:110, Reformerad inkomst- och företagsbeskattning, s. 429 och 722f.

3.4 Skatterättsliga effekter av de olika noteringsbegreppen

Beroende på vilket noteringsbegrepp ett finansiellt instrument sorterar under uppstår olika skatteeffekter. Min avsikt är att kort presentera de olika effekterna.

3.4.1 Marknadsnotering

Enligt schablonregeln i 48 kap. 15 § IL är det endast marknadsnoterade delägarrätter som kan omfattas av bestämmelsen att omkostnadsbeloppet kan bestämmas till 20 procent av ersättningen vid avyttring sedan utgifter i samband med denna dragits av. Den skattskyldige bestämmer huruvida schablonregeln ska tillämpas eller om den faktiska anskaffningsutgiften ska användas. Vid mycket kraftig värdeutveckling av det finansiella instrumentet är det i de allra flesta fallen mycket fördelaktigt att använda schablonregeln. I 42 kap. 16 § IL stadgas lex ASEA-bestämmelsen. Om bestämmelsens alla förutsättningar är uppfyllda kan företag uppdelas utan skattekonsekvenser. Aktieägarnas utdelning beskattas inte och bolaget i fråga blir inte föremål för uttagsbeskattning. Ett centralt rekvisit för att lex ASEA-regeln ska kunna tillämpas är att moderbolagets aktier är marknadsnoterade. Andelsägare i icke marknadsnoterade företag kan enligt bestämmelserna i 43 kap. 3-6 §§ (lätnadsreglerna) komma i åtnjutande av viss skattebefrielse (lätnadsbelopp) för utdelning och kapitalvinst. Marknadsnoterade bolag kan alltså inte tillämpa nämnda bestämmelser.

3.4.2 Börsnotering

Av bestämmelsen 56 kap.3 § framgår att aktiebolag vars aktier är noterade vid en svensk eller utländsk börs inte är fåmansföretag. De speciella fåmansreglerna som omgärdar fåmansföretag är alltså inte tillämpliga på börsnoterade bolag. Numera gäller undantaget även bolag noterade på O-listan.¹⁸

3.4.3 Inregistrerad vid börs och noterad vid börs

Dessa begrepp har stor betydelse inom förmögenhetsskattelagen och lagen om arv och gåva. Bestämmelser om förmögenhetsbeskattningen återfinns i lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt. I 3 § SFL framkommer vilka tillgångar som ska tas upp vid beräkningen av den skattepliktiga förmögenheten. Det är vid avgränsningen om vilka tillgångar som är skattepliktig förmögenhet eller inte som effekterna av begreppen

¹⁸ Tjernberg, M, beskattning av fåmansföretag, s. 29. Prop. 1992/93:108, Om skattelättnader vid utskiftning av aktier i riskkapitalbolag m.m. s. 13 f.

inregistrerad vid börs och noterad vid börs har stor betydelse. Enligt 3 § punkt 4 SFL framkommer att aktier som är inregistrerade vid börs i det land där aktiebolaget är hemmahörande ska tas upp som skattepliktig förmögenhet. Av värderingsregeln i 12 § SFL följer att sådana aktier ska tas upp till 80 procent av det noterade värdet. Aktier noterade på O-listan anses inte vara skattepliktig till förmögenhet. Sak samma gäller för de aktier som utan att vara noterade vid börs är föremål för kontinuerlig allmänt tillgänglig notering på grundval av marknadsmässig omsättning.

Skillnaden mellan inregistrerad vid börs och noterad vid börs har relevans även när lag (1941:416) om arvskatt och gåvoskatt ska tillämpas. Enligt värderingsregeln i 23 § B. 1 st. följer att aktier som är inregistrerad vid inländsk börs eller utländsk börs ska vid värderingen tas upp till 75 procent av det noterade värdet. Av 2 st. framkommer att aktier som inte är av det slag som avses i det första stycket men är föremål för marknadsmässig omsättning med regelbundna noteringar om avslut tas upp 30 procent av det noterade värdet. Om det i ett bolag finns skilda aktieslag av vilka ett eller flera är börsnoterade eller är föremål för en sådan notering som avses i 2 stycket skall icke noterade aktier tas upp till samma värde som noterade aktier. Icke noterade aktier d.v.s. aktier som inte omfattas av bestämmelserna till första till tredje styckena ska tas upp till det pris som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden.

3.5 Analys

Det kan konstateras, mot bakgrund av ovannämnda rättsfall, att alla kriterier som finns i bestämmelsen 48 kap. 5 § IL (27 § 2 mom. SIL) ska vara uppfyllda för att det finansiella instrumentet skall anses vara marknadsnoterat. Om något kriterium inte är uppfyllt anses således inte heller instrumentet vara marknadsnoterat. Aktier som är inregistrerade vid en svensk börs faller regelmässigt in under definitionen av marknadsnoterade enligt 48 kap. 5 § IL och de anses dessutom vara börsnoterade. Finansiella instrument som finns noterade på O-listan, Nya Marknaden, NGM Equity eller Aktietorget uppfyller i regel kraven som finns i 48 kap. 5 § IL och kan därför ses som marknadsnoterade. Det kan finnas andra inofficiella listor där det kan vara svårare att se om kravet på kontinuerlig notering, marknadsmässig omsättning och allmänt tillgänglig är uppfyllt. I kravet på allmänt tillgänglig ligger att både skattskyldiga och skattemyndigheten ska kunna få ta del av noteringarna. Och noteringarna ska dessutom sparas intill det sjätte taxeringsåret d.v.s. under hela den tidsperiod då eftertaxering av skattskyldig är möjlig. Kravet på allmänt tillgänglig motiveras till stor del av att det ska underlätta för Skattemyndigheten att kontrollera aktuellt finansiellt instrument. Med kontinuerlig notering menas inte nödvändigtvis daglig notering utan det viktiga är att noteringarna förekommer regelbundet. Instrument vars sälj- och köpkurser är föremål för dagliga noteringar i massmedia anses uppfylla noteringskravet. Med marknadsmässig omsättning menas att instrumentet i

fråga köps och säljs till marknadsmässigt pris och att omsättningen har en viss spridning på marknaden. Vidare kan konstateras att det inte är något krav att det finansiella instrumentet skall vara föremål för börshandel, om kraven som återfinns 48 kap. 5 § IL är uppfyllda kan instrumentet i fråga betraktas som marknadsnoterat. Det är förstås viktigt, som det poängterades i ovannämnda rättsfall, att det är det aktuella instrumentet som ska vara marknadsnoterad och inte näraliggande eller liknande instrument. Exempelvis är det optionen i fråga som skall vara marknadsnoterat och inte den underliggande egendomen.

4 Utdelning och kapitalvinst

4.1 Inledning

Min tanke med detta kapitel är att redogöra för de regler som gäller för utdelning och kapitalvinst på andelar i fåmansföretag och därefter skall skatteeffekterna som uppstår på dessa regler, när ett fåmansföretag børsintroduceras, tas upp i ett kommande kapitel.

4.2 Allmänt om bestämmelserna i 57 kap. Inkomstskattelagen (IL).

Fåmansföretag omgärdas av speciella stoppregler som ska hindra att otillbörliga transaktioner äger rum. De flesta stoppregler ansågs överflödiga då de allmänna reglerna kunde tillämpas med resultat att samma effekt uppnåddes. Merparten av stoppreglerna upphävdes och de nya reglerna tillämpades för första gången vid 2001 års taxering.¹⁹ Däremot har lagstiftaren valt att behålla den speciella fördelningsregeln som återfinns i 3 § 12 mom SIL, numera i 57 kap. IL. Anledningen till den regleringen är att det saknas ett reellt tvåpartsförhållande mellan ägaren och fåmansaktiebolaget. Det som regeln tar sikte på är att fördela arbetsinkomster och kapitalinkomster. Arbetsinkomster träffas av kommunalskatt, statlig skatt och allmän pensionsavgift, vilket sammantaget, beroende på inkomst, kan träffas av en skatt på mellan ca 31 – 58 procent. Kapitalinkomster träffas av en proportionell skatt på 30 procent. Eftersom fåmansföretagare i praktiken kan ingå avtal med sig själv, öppnar detta förhållande upp möjligheten att ingå gynnsamma avtal mellan företaget och ägaren. Fåmansföretagare kan alltså avstå från att göra löneuttag och istället välja att tilldela sig stora utdelningar som endast skulle bli föremål för den lägre kapitalskatten. En annan möjlighet är att jobba upp vinstmedel för att därefter sälja bolaget med möjlighet till goda vinster. Det är för att förhindra att sådana situationer uppstår och för att uppnå neutralitet mellan olika företagsformer som reglerna i 57 kap. IL har sin bakgrund. Regeln fungerar på så sätt att en viss del av utdelningar och reavinster ska betraktas som tjänsteinkomster och följaktligen bli föremål för den progressiva skatten. Till inkomst av kapital ska endast den del av utdelning som anses ha samband med kapitalavkastning hänföras. Regeln är till sin karaktär schablonmässig vilket medför att en absolut rättvisa inte kan uppnås.²⁰

För att bestämmelserna i 57 kap. IL ska kunna tillämpas måste företaget i fråga bedömas som ett fåmansföretag. Dessutom kan reglerna endast

¹⁹ Prop. 1999/2000:15 Slopade stoppregler, s. 145.

²⁰ Tjernberg, M, Beskattning av fåmansföretag, 1999, s. 51f.

tillämpas om aktierna i företaget kan definieras som s.k. ”kvalificerade andelar”.

Det främsta tillämpningsområdet för reglerna i 57 kap. IL är att de ska tillämpas på beskattning av utdelning och reavinst på fysisk person eller dödsbo som innehar kvalificerade andelar i ett fåmansföretag. Definitionen av fåmansföretag anges i 56 kap. 2 § IL, och ligger som grund för huruvida bestämmelserna i 57 kap. IL kan användas.²¹

4.3 Begrepp och definitioner

4.3.1 Fåmansföretag

Det kan vara på sin plats att definiera vad ett fåmansföretag är. Av lagtexten, 56 kap. 2 § IL, framgår vad som avses med fåmansföretag. Som fåmansföretag räknas svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening eller därmed jämförlig utländsk juridisk person vari fyra eller färre personer äger andelar som motsvarar mer än hälften av rösterna för samtliga andelar i företaget. Denna definition är relativt ny och den anses skärpa antalet fysiska personer som behövs för att ett fåmansföretag ska anses vara för handen. I den gamla fåmansföretagsdefinitionen talades det om ”en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer”, och med ett fåtal fysiska personer avsågs runt tio personer. En utvidgande fåmansföretagsdefinition återfinns i 1 st punkt 2 i samma lagrum. Där framkommer att ett företag räknas som ett fåmansföretag även när verksamhetsgrenar, som är oberoende av varandra, och där en fysisk person genom innehav av andelar, genom avtal eller på därmed jämförligt sätt har den reella bestämmanderätten över en sådan verksamhetsgren och självständigt kan förfoga över dess resultat.

4.3.2 Delägare

Med delägare i fåmansföretag avses en fysisk person som, direkt eller indirekt, äger eller på liknande sätt innehar andelar i företaget, 56 kap. 6 § 1 stycket IL. Det är endast fysiska personer som räknas när man ska konstatera om ett fåmansföretag föreligger eller inte. Juridiska personer räknas alltså inte i det här sammanhanget. En annan sak är om ett fåtal personer äger ett fåmansföretag och det i sin tur har ett helägt dotterbolag under sig, så kommer dotterbolaget att bedömas som ett fåmansföretag av den anledningen att aktierna i dotterbolaget indirekt ägs av ett fåtal fysiska personer.²² Det är framförallt när det ska klargöras huruvida ett fåmansföretag föreligger eller inte och huruvida en viss transaktion kan falla

²¹ Tjernberg, M, Fåmansaktiebolag, s. 244f.

²² Prop. 1999/2000:15, Slopade stoppregler, s. 49f

in under bestämmelserna i 57 kap. IL, som definitionen av delägare har betydelse.²³

4.3.3 Kvalificerad andel

Tanken bakom reglerna i 57 kap. IL är att dessa regler ska förhindra att inkomster som är arbetsinkomster omvandlas till kapitalinkomster och därmed bli föremål för en gynnsammare beskattning. Det är endast om andelarna är kvalificerade som reglerna i 57 kap. IL kan tillämpas. Detta får till följd att reglerna endast kan åberopas om aktieägaren eller någon närstående till denne är eller varit verksam i betydande omfattning i fåmansföretaget. Under sådana omständigheter ses andelen i företaget som ”kvalificerad andel”. Förutsättningarna för att en andel ska anses kvalificerad framgår av 57 kap. 4 §. Om andelsägaren eller någon denne närstående i betydande omfattning varit verksam i företaget under beskattningsåret eller något av de fem närmast föregående beskattningsåren, eller varit verksam i betydande omfattning i ett annat fåmansföretag som bedriver samma eller likartad verksamhet är andelen att betrakta som kvalificerad. I andra punkten samma paragraf anses en andel som kvalificerad om företaget, direkt eller indirekt, under beskattningsåret eller något av de fem beskattningsår som närmast föregått beskattningsåret har ägt andelar i ett annat fåmansföretag i vilket andelsägaren eller denne närstående varit verksam i betydande omfattning under beskattningsåret eller något av de fem beskattningsår som närmast föregått beskattningsåret. För att en andel ska anses kvalificerad har det samband med hur verksam den enskilde andelsägaren är i företaget. På frågan om bestämmelserna i 4 § ska tillämpas eller inte krävs det alltså en utredning i varje enskilt fall.²⁴

I ett par rättsfall, RÅ 2001 ref. 5 I och II, har det visat sig att reglerna i 57 kap. IL relativt enkelt kan kringgås genom att skapa sådana konstruktioner som innebär att andelarna inte kan anses som kvalificerade. Det är dels genom att skatteskyldiga utnyttjar handelsbolagsformen, dels genom att verksamheten förläggs i ett dotterföretag. För att förhindra att sådana bolagskonstruktioner utnyttjas har reglerna i 57 kap. IL ändrats.

En andel i ett fåmansföretag ska anses kvalificerad även i det fall andelsägaren själv eller genom någon närstående antingen är eller har varit verksam i betydande omfattning i ett fåmanshandelsbolag som bedriver samma eller likartad verksamhet. Sak samma gäller om andelsägaren själv eller genom någon närstående är eller har varit verksam i betydande omfattning i ett fåmanshandelsbolag i vilket fåmansföretaget, direkt eller indirekt, äger eller har ägt andelar.

²³ Tjernberg, M, a.a. s. 31

²⁴ Tjernberg, M, Fåmansaktiebolag, en skatterättslig studie av alternativen särreglering och allmän reglering för beskattning av fåmansaktiebolag och dess ägare m.fl., 1999, s. 247ff. Tjernberg, M, Beskattning av fåmansföretag, s. 53f, RSV,Handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet m.m. vid 2002 års taxering, s. 1512ff.

Vid bedömningen om ett fåmanshandelsbolag är fåmansägt eller inte ska delägarna anses som en enda delägare, om de själva eller genom någon närstående är eller under något av de fem beskattningsåren har varit verksam i företaget i betydande omfattning. Bestämmelsen finns stadgad i 57 kap. 3 § IL.

Det förekommer bolagskonstruktioner där endast ringa eller ingen verksamhet alls förekommer hos moderbolaget, som i sin tur äger ett dotterföretag vari verksamheten förläggs. Moderbolaget har per definition inte ansetts som fåmansföretag. Med anledning av det ändras den utvidgade fåmansföretagsdefinitionen och ska numera fånga upp sådana konstruktioner. Den utvidgade fåmansföretagsdefinitionen ska göras tillämplig på moderföretag även i de fall delägaren eller dennes närstående är eller har varit verksam i betydande omfattning i ett av företaget helt eller delvis, direkt eller indirekt, ägt fåmansföretag eller fåmanshandelsbolag. Bestämmelsen finns stadgad i 57 kap. 3 § IL.²⁵

4.3.3.1 Verksam i betydande omfattning

Verksam i betydande omfattning är ett viktigt rekvisit för att avgöra om en andel är kvalificerad eller inte. Vad som avses med ”verksam i betydande omfattning” framgår inte helt klart i lagtexten. Enligt förarbeten anses en person som verksam i betydande omfattning om hans arbetsinsatser har stor betydelse för vinstgenereringen i företaget. Oftast kan företagsledare och andra högre befattningshavare anses tillhöra kvalificerat verksamma och i mindre företag kan arbetsledare och i vissa fall anställda räknas till samma grupp.²⁶ Tjernberg hävdar att trots att oklarheten i lagtexten inbjuder till olika tolkningsmöjligheter får det ändå anses att förarbetsuttalandet ligger linje med det som avses i lagtexten.²⁷

4.3.4 Femårsregeln

Om delägaren eller någon denne närstående varit verksam i företaget i betydande omfattning något av de fem beskattningsår som närmast föregått det aktuella beskattningsåret föranleder det att reglerna i 57 kap. IL ska tillämpas vid beskattning av kapitalinkomster från fåmansföretaget, 57 kap. 4 § IL.

²⁵ De nya reglerna ska tillämpas från och med 2 februari 2001. Detta för att förhindra att tidigare bestämmelser inte ska kunna utnyttjas för omfattande skatteplanering i syfte att erhålla skattelättnader.

²⁶ Prop. 1989/90:110, Reformerad inkomst- och företagsbeskattning s. 703.

²⁷ Tjernberg, M, Fåmansaktiebolag, s. 249.

4.4 Utdelning

Med utdelning avses såväl öppen utdelning, enligt 12 kap. 3 § ABL, som förtäckt utdelning som bolaget delar ut till sina aktieägare. Förtäckt utdelning är för handen när t ex. delägare förvärvar egendom till underpris från företaget eller när delägare avyttrar egendom till överpris till företaget. Det är endast då beskattning inte sker enligt förtäckt löneuttag eller enligt stoppreglerna som beskattning enligt reglerna för utdelning blir möjligt.

Det specifika med reglerna i 57 kap. IL är att de ska särskilja arbetsinkomster och kapitalinkomster. Detta för att undvika att den fördelaktiga kapitalskattesatsen används på tjänsteinkomster. Eftersom det i realiteten är förenat med stora svårigheter att i detalj fördela dessa inkomster har reglerna utformats schablonmässigt, varför absolut rättvisa inte kan uppnås. Gränsbelopp används för att åtskilja dessa två inkomster från varandra.

4.4.1 Gränsbelopp

Av reglerna i 57 kap. IL följer att utdelning som kan hänföras till normal avkastning på kvalificerade andelar ska beskattas i inkomstslaget kapital enligt den proportionella skattesatsen på 30 %, som gäller för kapital. All utdelning som överstiger normal kapitalavkastning ska beskattas i inkomstslaget tjänst, med följd att den överskjutande utdelningen träffas av den progressiva skattessatsen. Med gränsbelopp menas den beräknade normalavkastningen. I 57 kap. 7–9 §§ framgår hur gränsbeloppet ska beräknas. Där framgår det att underlaget ska multipliceras med statslåneräntan vid november månads utgång året före beskattningsåret med tillägg av fem procentenheter. Vid beräkning av gränsbeloppet för andra finansiella instrument än aktier och andelar är tillägget till statslåneräntan en procentenhet.

4.4.2 Sparad utdelning

Bestämmelsen om sparad utdelning återfinns i 57 kap. 10–11 §§ IL. Om utdelningen understiger gränsbeloppet får det återstående beloppet sparas. Detta belopp ökar gränsbeloppet som beräknas för nästa år. Vid beräkningen av gränsbeloppet för det året läggs sparad utdelning också till anskaffningskostnaden för aktien. Om aktierna överläts under året och utdelning inte lämnats är det den nya ägaren som får tillgodogöra sig gränsbelopp och sparad utdelning. I de fall den förste ägaren erhållit utdelning och någon mer utdelning inte är aktuell, får den nye ägaren inte beräkna gränsbelopp och sparad utdelning. Om det däremot förekommer en ytterligare utdelning kan den nye ägaren beräkna gränsbelopp och sparad utdelning.²⁸

²⁸ Tjernberg, M, Fåmansaktiebolag, s. 261f. RSV a.a. s. 1518f.

4.4.3 Omkostnadsbeloppet

Det framgår av 57 kap. 8 § IL att underlaget för gränsbeloppet enligt huvudregeln utgörs av omkostnadsbeloppet för andelen. Med omkostnadsbelopp avses det värde som skulle ha använts vid beräkning av kapitalvinst om andelen avyttrats vid tidpunkten för utdelning. Genom bestämmelsen i 8 § görs en koppling till genomsnittsmetoden i 48 kap. 7 § IL. Av den bestämmelsen följer att ovillkorliga aktieägartillskott skall räknas med i det genomsnittliga omkostnadsbeloppet när underlaget skall bestämmas enligt huvudregeln.²⁹ Då det föreligger en koppling till kapitalvinstregler och genomsnittsmetoden medför det att om den skattskyldige har avyttrat vissa andelar i företaget skall gränsbeloppet för resterande andelar beräknas med utgångspunkt i kvarvarande genomsnittligt omkostnadsbelopp.

4.5 Kapitalvinst

Bestämmelser om kapitalvinst återfinns i 57 kap. 12 § IL. De speciella fåmansföretagsreglerna omfattar även kapitalvinst vid försäljning av delägarätter (andelar, finansiella instrument, aktier). Det speciella i det här sammanhanget är att en viss del av kapitalvinsten kan komma att beskattas i inkomstslaget tjänst på liknande sätt som överutdelning. Principen är att vid försäljning av aktier/andelar ska hälften av kapitalvinsten tas upp i inkomstslaget tjänst och den andra hälften ska tas upp i inkomstslaget kapital. En del av kapitalvinsten kan bli skattefri enligt samma principer som för utdelning.

Då kapitalvinsten ska beräknas får den indexuppräknade anskaffningsutgiften användas för aktier som förvärvats före år 1990. Även ovillkorliga aktieägartillskott som skett före 1990 kan omräknas. Det är den del av kapitalvinsten som utgör skillnaden mellan faktisk anskaffningsutgift och omräknat omkostnadsbelopp som enligt huvudregeln ska beskattas i inkomstslaget kapital. Det är även möjligt att använda alternativregeln men då ska aktierna/andelarna förvärvats före år 1992. Under sådana omständigheter är det den del av kapitalvinsten som utgör skillnaden mellan faktisk anskaffningsutgift och omräknat omkostnadsbelopp enligt denna regel som ska tas upp i inkomstslaget kapital. I båda fallen gäller att det sparade utdelningsutrymmet minskar kapitalvinsten innan fördelning görs till respektive inkomstslag.³⁰

²⁹ Prop. 1995/96:109, Skattelättnad för riskkapital m.m. s. 90.

³⁰ Tjernberg, M, Beskattning av fåmansföretag, s. 61ff.

5 FÖRMÖGENHETSSKATTEN

5.1 Inledning

Alltsedan 1910 har den rådande uppfattningen varit att kapitalavkastningen skall beskattas hårdare än andra inkomster. Den tämligen enkla anledningen till det är att kapitalinkomster anses ha en större skattekraft än övriga inkomster. Den antas också ha sin grund i fördelning av resurser, d.v.s. bidra till att utjämna förmögenheterna i samhället. Förmögenhetsskatten inbringar dock inte några större summor till staten och den har därför varit omdiskuterad beträffande dess existens. Den borgerliga regeringen fick 1991 majoritet i riksdagen för ett förslag gällande förmögenhetsskattens successiva avvecklande men redan vid regeringsskiftet 1994 beslutades det i riksdagen att förmögenhetsskatten skulle behållas.³¹

5.2 Skattskyldighet

Varken aktiebolag eller handelsbolag är skyldiga att betala förmögenhetsskatt. De är undantagna från skattskyldighet. Det är i stället dess ägare som kan bli skyldiga att betala förmögenhetsskatt.³²

5.3 Värdering av skattepliktig förmögenhet

Den skattepliktiga förmögenheten regleras i 2 § SFL. Av bestämmelsen framgår att det är nettoförmögenheten d.v.s. det som är kvar sedan avdragsgilla skulder har dragits från skattepliktiga tillgångar, som är den skattepliktiga förmögenheten. När den skattepliktiga förmögenheten bestäms är förhållanden vid utgången av beskattningsåret avgörande, 2 § 2 st. SFL. Med beskattningsår avses kalenderår som närmast föregått taxeringsår. Årets sista dag, 31 december, är avgörande både vad gäller förmögenhetens sammansättning och dess värdering. Enligt 9 § SFL skall värdering av tillgångar ske till marknadsvärdet. De tillgångar som skall tas upp vid beräkningen av den skattepliktiga förmögenheten framgår av 3 § SFL. Denna bestämmelse anses vara uttömmande och medför därför att allt som inte omnämns i denna uppräkningslista skall bedömas som skattefritt. Av 3 § SFL kan det utläsas att aktier som är inregistrerade vid Stockholms Fondbörs A-lista är som huvudregel skattepliktiga, 3 § 1 st. punkt 4 och 12 § SFL.

³¹ Lodin S-O, Lindencrona G, Melz P, Silfverberg CH, Inkomstskatt – en läro- och handbok i skatterätt, 1999 s. 506, Prop. 1996/97:117, Ny förmögenhetsskattelagstiftning, s. 34f. Mattsson, N, Svensk skattepolitik, 1994 s. 115ff.

³² Prop. 1996/97:117, s. 34.

5.4 Arbetande kapital

Med "arbetande kapital" åsyftas det kapital som är nedlagt i små och medelstora företag. Detta kapital skall inte utsättas för förmögenhetsskatt.³³ Vid en e contrario tolkning av 3 § 1 st. punkterna 4 och 5 framgår den skattefrihet som råder för marknadsnoterade aktier. Till sådana aktier hör normalt O-listenoterade aktier och är alltså skattefria medan däremot A-listenoterade aktier samt NGM Official vid värderingen skall tas upp till 80 procent av det vid beskattningsårets utgång senast noterade värdet, 12 § SFL.³⁴

5.5 Huvuddelägare

Vad som menas med huvuddelägare och huvuddelägares aktier framkommer i 3 § 2 och 3 st. SFL. I korthet innebär huvuddelägare en aktieägare som antingen ensam eller tillsammans med närstående har ett aktieinnehav som uppgår till minst 25 procent eller mer av röstvärdet i bolaget. Följden av att man anses vara huvuddelägare är att aktieinnehavet inte skall ingå i underlaget för förmögenhetsskatt. Vid de fall aktien inregistrerats före år 1992 är det viktigt att aktieinnehavet motsvarar kravet som framgår av huvuddelägaredefinitionen före utgången av 1991. Alla inregistreringar som sker därefter förväntas uppfylla kravet vid själva inregistreringstillfället. Lodin m.fl. anför att aktier som förvärfvas på marknaden utanför den aktuella tidpunkten får alltså inte karaktären av huvuddelägaraktier.³⁵ De konsekvenser som kan uppstå med dessa bestämmelser är att huvuddelägarnas aktier kan få olika behandling beroende på när aktierna förvärvades. Cecilia Gunne har sammanställt de olika effekter som kan uppkomma med anledning av det ovannämnda.³⁶ I situation A inregistreras aktien vid Stockholms fondbörs efter utgången av 1991. Bolaget som sådant fanns dock före 1991 och dess aktier var onoterade vid utgången av 1991. Enligt punkt 2 andra stycket av övergångsbestämmelserna till upphävandelagen är dessa aktier förmögenhetsskattebefriade, vilket medför att huvuddelägare är fria från förmögenhetsskatt även efter 1997. Även i situation B är aktierna inregistrerade vid Stockholms Fondbörs efter utgången av 1991 men med den skillnaden att aktieägaren inte är huvuddelägare. Upphävandelagen stadgade skattefrihet då men efter 1997 års taxering anses hela det noterade värdet vara föremål för förmögenhetsbeskattning. I situation C var aktien inregistrerad vid utgången av 1991. Aktien har varit föremål för förmögenhetsbeskattning fram t.o.m. 1997 års taxering, vilket den också blir fortsättningsvis. Detta omfattar även huvuddelägare.

³³ Prop. 1996/97:117, Ny förmögenhetsskattelagstiftning, s. 50.

³⁴ Lodin m.fl. a.a. 508.

³⁵ Lodin m.fl. a.a. s. 507f.

³⁶ Gunne, Cecilia, Den nya förmögenhetsskattelagen, SvSKT 5/97, s. 465f.

5.6 Värdering av aktier

Aktier som är inregistrerade vid Stockholms fondbörs s.k. A-lista samt NGM Official skall vid värderingen värderas till 80 procent av det vid beskattningsårets utgång senast noterade värdet, 12 § SFL. Om det visar sig att O-listenoterade aktier tidigare varit noterade på A-listan och den 29 maj 1997 eller senare begär förflyttning och noterar sig på O-listan, skall de också tas upp till 80 procent av det senaste noterade värdet vid årets utgång. Huvuddelägare anses vara undantagna från denna regel, 3 § st. 1 punkt 4, och 12 § SFL. Aktiebolag som har flera aktieslag men där endast ett aktieslag är inregistrerat skall även de övriga aktieslagen tas upp till samma värde som det börsnoterade. Således skall de onoterade aktierna tas upp till 80 procent av det noterade värdet på de börsnoterade aktierna, 13 § 2 st. SFL. Visar det sig att flera aktieslag är inregistrerade skall de onoterade aktierna tas upp till samma värde som de börsnoterade aktier som uppvisar den lägsta kursen. Övriga aktier som är föremål för marknadsmässig omsättning med regelbundna noteringar om avslut är befriade från förmögenhetsskatt. Aktier som förekommer på O-listan, på Nya Marknaden, på Aktietorget, på NGM-listan Equity är exempel på den kategori av marknadsnoterade aktier som är undantagna från förmögenhetsskatt.³⁷

5.7 Icke marknadsnoterade aktier

För att komma fram till om icke marknadsnoterade aktier i hemlandet är skattebefriade eller inte är det nödvändigt att förfara på ett visst sätt. För det är nämligen så att om en aktie är onoterad i Sverige men är noterad i något annat land skall den tas upp till det noterade värdet. Det är alltså viktigt att försäkra sig om att aktien inte är marknadsnoterad i något annat land i världen för att säkert kunna veta hur aktien skall beskattas. Denna kontroll, som måste göras, framgår av övergångsbestämmelserna till Upphävandelagen.³⁸ Av 14 § SFL framgår bestämmelserna för icke noterade aktier. Denna reglering berör emellertid endast icke marknadsnoterade aktier, d.v.s. det är konstaterat att aktien inte är noterad någon annanstans i världen. När det är klargjort att aktien inte är marknadsnoterad återstår att utifrån 14 § SFL åsätta aktien det värde som skall ingå i beskattningsunderlaget. Aktien kan bli skattefri eller helt eller delvis ingå i beskattningsunderlaget. Vid värderingen av skulder och tillgångar i den juridiska personen följer man samma principer som skulle ha gällt om den hade ägts direkt av delägaren.³⁹ Det är normalt att tillämpa en ”genomsynsprincip” när det gäller aktier i onoterade bolag. I 13 kap. 1 § och 2 § IL definieras tillgångar som kan ingå i näringsverksamhet och vid de fall bolagets tillgångar kan räknas till dem föreligger skattefrihet, 3 § 1 st. punkt 5 och 14 § SFL.⁴⁰ Om bolagets verksamhet är kapitalförvaltning

³⁷ Tivéus, Ulf, Skatt på Kapital, 2002, s. 219.

³⁸ Gunne, Cecilia, a.a. s. 462.

³⁹ Gunne, Cecilia, a.a. s. 462.

⁴⁰ Lodin m.fl. a.a. s. 508.

värderas aktierna genom att de olika tillgångarna i verksamheten beaktas som om aktieägaren direkt ägt dem. Aktier inregistrerade på A-listan upptas till 80 procent av det senaste noterade värdet och O-listenoterade aktier och andra aktier uppförda på liknande listor är befriade från förmögenhetsskatt.⁴¹

5.8 Värdering av skulder

I 4 § 2 st. SFL stadgas att skuld hänförlig till aktie som är befriad från skatteplikt inte är avdragsgill. Vad som sägs är alltså att skulder som på något sätt kan hänföras till tillgångar som är undantagna skatteplikt inte kan anses vara avdragsgilla. Med hänförlig avses att skuldsättningen har sin grund i anskaffande eller förbättring av egendomen. Det krävs således inte att egendomen utgör säkerhet för skulden.⁴²

5.9 Begränsningslagen

Begränsningslagens syfte är att merbeskattningen inte skall bli alltför hög och med anledning av det har lagstiftaren funnit det nödvändigt att Förmögenhetsskattelagen i vissa fall sätts i samband med Lagen om begränsning av skatt (SFS 1997:324). Avsikten är att den nämnda lagen skall bidra till att det sammanlagda uttaget av inkomstskatter och förmögenhetsskatt inte skall överstiga 60 procent av summan av beskattningsbar förvärvsinkomst och inkomst av kapital.⁴³

5.10 Analys

Förmögenhetsskatten på aktier noterade på A-listan och NGM Official uppgår till 80 procent av det vid beskattningsårets utgång senaste noterade värdet, vanligtvis den sista börsdagen före årets slut. Aktier noterade på O- och NGM Equity, Nya Marknaden och Aktietorget är befriade från förmögenhetsskatt. I ljuset av neutralitets- och likformighetsprincipen är det något betänkligt. Neutralitetstanken innebär att beskattningen skall vara neutral i förhållandet mellan olika handlingsalternativ. Den enskildes val skall inte styras av den rådande beskattningssituationen.

Likformighetsprincipen innebär att beskattningen skall utformas på ett sådant sätt att den i så stor utsträckning som möjligt är rättvis och likformig.⁴⁴ Det är tveksamt om dessa grundläggande principer är uppfyllda på ett tillfredsställande sätt. När denna lagstiftning infördes blev en av effekterna att en strid ström av företag från A-listan valde att notera sig på någon av de övriga listorna. Detta beteende kan nog med stor sannolikhet tillskrivas det faktum att de olika listorna behandlas olikartat ur ett

⁴¹ Tivéus, Ulf, a.a., s. 220.

⁴² Prop. 1996/97:117, Ny förmögenhetsskattelagstiftning, s. 86.

⁴³ Rabe, G, Johansson, G, Det svenska skattesystemet, 2000, s. 225.

⁴⁴ Johansson, G, Rabe, G, a.a., s. 42ff.

förmögenhetsskatterättsligt perspektiv. Just denna särbehandling har föranlett flera aktiebolag som finns på A-listan att begära förflyttning till O-listan. Den bakomliggande anledningen till det har sin grund i att dessa bolag har som syfte att deras aktieägare skall undgå förmögenhetsskatt. Med anledning av denna anpassning till rådande skattesituation finns en bestämmelse som säger att aktier som var registrerade på A-listan den 29 maj 1997 eller senare skall förmögenhetsbeskattas även om bolaget t ex flyttar från A- till O-listan. Detta leder i sin tur till att aktier i ett O-listenoterat företag kan komma att behandlas olika ur ett förmögenhetsskatterättsligt perspektiv beroende på om bolagets aktier tidigare varit inregistrerade eller ej. De ovan beskrivna skillnader lyfter fram att riskkapital på aktiemarknaden behandlas olika och det förefaller som att en stark olikformighet uppstår på grund av den valda skiljelinjen mellan skattepliktiga och skattefria placeringar.⁴⁵

5.10.1 Huvuddelägare

Huvuddelägaraktier, d.v.s. de aktier som direkt eller indirekt äger aktier motsvarande minst 25 procent av röstvärdet för aktierna i bolaget, är skattefria oavsett om det är A-listenoterade aktier. Det kan förefalla vara märkligt att s.k. huvuddelägaraktier ej skall undergå den förmögenhetsskatt som de övriga aktieägare är skyldiga till. Detta tycks vara ett flagrant brott mot likformighetsprincipen. Enligt min mening ställs här lagstiftarens pedagogiska skicklighet på prov. Varför skall vissa aktieägaraktier vara befriade från förmögenhetsskatt samtidigt som andra aktieägaraktier skall vara föremål för förmögenhetsbeskattning, trots att det i övrigt råder likartade förhållanden.

5.10.2 Lagstiftarens motiv för olikbehandling

Vad gäller huvuddelägaraktier framhåller lagstiftaren att det normalt är huvuddelägare och kretsen kring dessa som skapat förutsättningar för företagets tillväxt och framgångar.⁴⁶ Utöver detta konstaterande omnämns att skattefriheten för huvuddelägare är viktigt i ett framtida perspektiv. Även marknadsnoterade aktier i utlandet som tillhör huvuddelägare skall vara skattefria.⁴⁷ Någon ytterligare förklaring ges inte i proposition 1996/97:117.

Att listorna behandlas olika motiveras med att det föreligger ett starkt samband mellan en växande företagssektor och välfärdssamhället med fortsatta utvecklingsmöjligheter.⁴⁸ Det är i denna växande företagssektor som nya arbetstillfällen skapas och därför finns det anledning att skapa en god tillväxtmiljö för dessa företag. Ett sätt att gynna små och medelstora företag är att särbehandla det kapital som läggs ned i dessa företag.

⁴⁵ Lodin m.fl., a.a. s. 508.

⁴⁶ Prop. 1996/97:117, Ny förmögenhetsskattelagstiftning, s. 48.

⁴⁷ Prop. 1996/97:117, s. 57.

⁴⁸ Prop. 1996/97:117, s. 52.

Lagstiftaren anser att sådant kapital inte kan ses som placeringstillgångar och bör därför inte bli föremål för förmögenhetsskatt i framtiden. Detta skall jämföras med börsaktier som lättare kan frigöras genom en försäljning. Lagstiftaren menar att förmögenhetsskatten på börsaktier inte skall påverka ett börsbolags investeringar negativt och anför att aktier i dessa bolag i huvudsak har karaktären av placeringstillgångar. Ytterligare argument för särbehandling är att befrämja en vital riskkapitalmarknad även för de små och medelstora företagen som gör att investeringar underlättas. En väg att göra detta är att aktier på dessa listor undantas från förmögenhetsskatt.⁴⁹ Om man ställer motiven för särbehandlingen mot likformighetsprincipen finner vi att två intressen står mot varandra. Då gäller det att vikta dessa intressen för att på så vis komma fram till vilket som är tyngst. Lagstiftaren har genom att väga dessa intressen mot varandra funnit att skälen för att särbehandla väger tyngre än att sträva efter uppfyllandet av likformighetsprincipen. Även om, som Lagrådet påpekar, konsekvenserna av förslaget kan te sig något godtyckliga då likformighetsprincipen frångås.⁵⁰ Lagrådet poängterar också att det kan visa sig att t ex bolag noterade på O-listan kan ha ett större värde samt större spridning och omsättning av sina aktier än bolag vars aktier är inregistrerade på A-listan. Varken fondbörsens regelverk eller i någon annan lag finns bestämmelser som motsätter sig ett sådant förhållande.

En annan trolig orsak till lagstiftarens särbehandling av listorna och vissa aktieägare kan förmodligen tillskrivas det faktum att kapital numera är mycket lättflyttigt. Om det föreligger en ogynnsam skattesituation finns det alltid möjlighet att förflytta sitt kapital till länder som kan erbjuda betydligt gynnsammare klimat för kapital. Detta förhållande gäller förstås också företag som finner att skattesituationen utgör hinder i företagets expansion eller möjlighet till riskkapitalmarknad samt rekrytering av nyckelpersoner. Dessa företag söker sig till länder som kan erbjuda god tillväxtmiljö.

5.10.3 Problemen med skulden

Som nämnts tidigare är det principiellt så att skulder inte kan beaktas om de är hänförliga till tillgångar som är förmögenhetsskattefria. Mot bakgrund av att aktier behandlas olika ur förmögenhetsskatteperspektivet bäddar det för att tvistiga situationer kan uppstå, där skattemyndigheten hävdar skatteplikt och den enskilde motsatsen. Olika skatteplaneringssituationer från den enskilde kan inte uteslutas. Utöver det har *hänförlig till* inte ansetts vara entydigt. I förarbeten framförs det att med hänförlig skall avses att skuldsättningen har sin grund i anskaffande eller förbättring av egendomen.⁵¹

Det finns inget krav på att egendomen ska utgöra säkerhet för skulden.

⁴⁹ Prop. 1996/97:117, s. 52.

⁵⁰ Prop. 1996/97:117, s. 131.

⁵¹ Prop. 1996/97:117, s. 86.

Vissa problem kan uppstå i samband med tolkning av hänförlig till. Problemen kan t.ex. uppstå när en skattepliktig egendom anskaffas genom lån, som därefter säljs och i stället förvärvas en skattefri egendom. Andra problemområden är sådana situationer då fastighet eller värdepapper som belånas eller pantförskrivs som säkerhet för ett lån. Lån kan helt eller delvis amorteras under året. Det kan bli ganska komplicerat för den skattskyldige att avgöra till vilka skattepliktiga tillgångar och icke skattepliktiga tillgångar som de kvarvarande skuldposterna tillhör.⁵²

⁵² Se Gunne, Cecilia SvSkT 5/97, där hon pekar ut problemen med skulden och begreppet hänförlig till. Se även Tivéus, Ulf, a.a. s. 222f.

6 AKTIER I SAMBAND MED GÅVA

6.1 Inledning

Min avsikt i det följande är att undersöka hur aktier värderas i samband med gåva. Dels vill jag se hur det ser ut före och efter en börsintroduktion, dels hur de olika listorna skiljer sig åt från varandra. Allting kommer att ske utifrån ett gåvoperspektiv. Först kommer vad som allmänt gäller för gåva och gåvobeskattningsregler att tas upp, därefter behandlas lätttnadsregler. De efterföljande avsnitten ägnas åt värdering av aktier och vad som händer efter en börsintroduktion.

Allmänt sett vill lagstiftaren inte försvåra generationsskiften genom att belägga dem med beskattning. Normalt utlöser benefika överföringar av företagsförmögenhet skyldighet att betala arv- och gåvoskatt. Lagstiftaren har därför ingen önskan att ytterligare betunga denna transaktion med inkomstskatt. Det är dock endast ett slags uppskov med inkomstskatten till ett senare tillfälle. Bakgrunden till uppskovet finner man i neutralitetstanken.⁵³

6.2 Kontinuitetsprincipen

Denna princip används vid benefika överföringar. Grundtanken i denna princip är att överföringar ej skall utlösa omedelbar inkomstbeskattning utan förvärvaren skall placeras i den förre ägarens skattemässiga situation.⁵⁴

6.3 Gåva

En gåva är för handen då någon utan juridiskt tvång tillför någon annan ett ekonomiskt värde utan krav på vederlag.⁵⁵ Utöver denna allmänna definition är det viktigt att gåvokriterierna enligt den civilrättsliga definitionen är uppfyllda. Här talas det om ett objektiva moment, en förmögenhetsöverföring, vilket innebär att den överlåtande partens förmögenhet skall bli mindre och den mottagande partens förmögenhet skall i samma utsträckning öka. Det subjektiva momentet innebär att det skall föreligga en benefik avsikt. Den överlåtande partens syfte med förmögenhetsöverföringen skall vara att gynna den mottagande parten.⁵⁶

⁵³ Skattenytt, nr 9, 1999, Omstruktureringar, C. Silfverberg; Benefika överföringar av företagsförmögenhet, s 509.

⁵⁴ S-O. Lodin; G. Lindencrona; P. Melz; C. Silfverberg a.a.s 419.

⁵⁵ L Pelin; Svensk intern- och internationell skatterätt, 1997, s. 79.

⁵⁶ E. Waller; Lärobok om arvs- och gåvoskatt, 1995, s 131f.

Pelin påpekar att det kan vara svårt att avgöra om gåvoavsikt föreligger eftersom det innehåller ett subjektivt moment. Om en frivillig förmögenhetsöverföring sker mellan närstående personer presumeras gåvoavsikt.⁵⁷ Frivillighetskriteriet är inte uppfyllt om mottagaren har ett rättsligt anspråk på förmögenhetsöverföringen, ett sådant exempel är underhållsbidrag vid äktenskapsskillnad.⁵⁸ Vad gäller förmögenhetsöverföring är detta kriteriet ej uppfyllt om t.ex. ett moderbolag överför medel till sitt helägda dotterbolag genom koncernbidrag. En gåva kan inte anses föreligga då värdet på moderbolagets aktier samtidigt ökar.⁵⁹

6.3.1 Lättnadsregeln

Lättnadsregeln innebär att 30 procent av substansvärdet (om substansvärdeometoden se 6.5.2.1) tas upp till beskattning. För att tillämpa lättnadsregeln, 43§ 2 st. AGL, krävs att en rad villkor är uppfyllda. Gåvan skall lämnas utan förbehåll och dessutom skall gåvan omfatta all givarens rätt. Förbehållskriteriet innebär t.ex. att givaren inte kan ställa som villkor att kvarstå som verkställande direktör, men om givaren utan särskilda villkor fortsätter sitt arbete som verkställande direktör undanröjer det inte lättnadsregelns tillämpning. All givarens rätt innebär att gåvan måste omfatta hela den andel som ägs av givaren.⁶⁰ Vidare så är det inte tillåtet för gåvogivaren att uppställa villkor för gåvotagaren att egendomen ej får överlåtas utan gåvogivarens samtycke. Gåvotagaren får inom en femårsperiod inte överlåta aktierna eller en väsentlig del av dessa, däremot kan det under vissa omständigheter vara möjligt att sälja upp till 40 procent av företagens egendom utan att lättnadsregeln förtas, NJA 1997 s. 245. Andra villkor som att givaren skall erhålla en plats i företagens styrelse eller att givaren skall tillställas en revers från gåvotagaren skulle förta lättnadsregelns tillämplighet. Allmänt kan sägas att så fort förbehåll uppställs som inskränker gåvomottagarens rådighet över gåvan kan ej lättnadsregler åberopas. Det är också på det viset att om en gåvotagare erhåller äganderätten och en annan gåvotagare får avkastning eller nyttjanderätt innebär det att lättnadsregeln inte blir tillämplig.⁶¹ Det anses vara i sin ordning att en gåva till en omyndig person ställs under en särskild förvaltning, men när myndighetsdagen inträder måste denna förvaltning undanröjas i annat fall föreligger ett otillåtet villkor som skulle medföra att lättnadsregeln inte kan tillämpas, NJA 1988 s 357. Det är av stor vikt att gåvan omfattar all givarens rätt till förvärvskällan. I rättspraxis, NJA 1974 A 921, NJA 1990 s 434, NJA 1986 s 721 II, har kravet all rätt bedömts strikt. I ett fall hade en bonde för egen del behållit en personbil som var upptagen som inventarie samtidigt som han skänkte alla

⁵⁷ L Pelin, a.a. s. 79.

⁵⁸ L Pelin, a.a. s. 81.

⁵⁹ ibid

⁶⁰ Även den som har en andel kan, då villkoren är uppfyllda, omfattas av lättnadsregeln.

⁶¹ Prop. 1974:185, Om vissa lättnader vid gåva av familjeföretag s.

övriga inventarier i verksamheten, till sonen. HD ansåg att lättnadsregeln ej var tillämplig med motiveringen att samtliga tillgångar ej hade omfattats.⁶² Lars Pelin lyfter fram att det kan få drastiska följder på gåvobeskattningen om några av de ovannämnda villkoren inte skulle vara för handen med den följd att lättnadsregeln ej skulle bli tillämplig. I det fallet anses hela substansvärdet utgöra det gåvoskattepliktiga underlaget och värdering av aktierna skall då ske enligt 23 B § 5 st., vilket medför att de skall uppskattas till marknadsvärdet.⁶³

Ett praktiskt exempel skall åskådliggöra lättnadsregeln. Jag utgår från att samtliga villkor för lättnadsregelns tillämplighet är uppfyllda, 43§ 2 st. AGL, med hänvisning till anv. till 3 och 4 §§ p2 SFL. Anta att vi har ett familjeföretag som till lika delar ägs av makarna och att företagets substansvärde uppgår till 2 miljoner kronor. Makarna vill nu genomföra ett generationsskifte där deras två barn skall driva företaget vidare. De båda barnen får hälften var av den del av företaget, vars substansvärde är 1 miljon kronor, som tillhör den ena maken. Tillämpas lättnadsregeln blir det gåvoskattepliktiga underlaget per barn, med grundavdrag, enligt följande; $30\% \times 500\text{tkr} - 10\text{tkr} = 140\text{tkr}$. Den andre maken skänker sin del av företaget till barnen på samma sätt. Genom att lättnadsregeln kan tillämpas två gånger minimeras gåvoskattekostnaderna. Fördelen med att företa en gåvotransaktion i god tid är att den skatteförmån som uppstår i samband med lättnadsregelns tillämpning kan riktas till det barn som vill driva företaget vidare. I annat fall skulle lättnadsregelns skatteförmån tillfalla samtliga dödsbodelägare.⁶⁴

6.4 Inkomstbeskattningen

När en hel verksamhet överläts på barn är det viktigt att fastställa huruvida överlåtelsen i inkomstskattehänseende är att bedöma som gåva eller försäljning. Om ej något vederlag utgår från gåvomottagaren är det att bedöma som en ren gåva och kontinuitetsprincipen har i det fallet ansetts gälla. Barnen försätts i givarens skattemässiga situation.⁶⁵ En konstruktion där företagsegendomen överförs till ett aktiebolag som ägs både av barnen och föräldrarna riskerar att gåvobeskattas, NJA 1980 s 642 I och II.

6.4.1 Värdering av aktier

Enligt 23 § B 1 st., AGL framgår det att aktier som är inregistrerade vid inländsk börs eller noteras på utländsk börs och som bedöms vara i enlighet med vad som stadgas i 48 kap. 2 § IL skall tas upp till ett värde som motsvarar 75 procent av det noterade värdet. Med aktier inregistrerade vid

⁶² L. Pelin, a.a. s 85ff; M. Carlsson; C. Silfverberg; O. Stenman; Generationsskiften och blandade fång, 1999, s. 117ff, E. Waller; a.a. s 31f.

⁶³ L. Pelin, a.a. s. 85. Se även M. Carlsson; C. Silfverberg; O. Stenman, a.a. s. 117

⁶⁴ L. Pelin, a.a. s. 398.

⁶⁵ M. Carlsson; C. Silfverberg; O. Stenman; a.a. s. 123f.

börs avses normalt aktier som finns på A-listan. Anledningen till att det inte finns krav på att aktierna skall tas upp till hela sitt värde (100 procent) beror på att det till aktierna föreligger en latent inkomstskatteskuld, som blir aktuell vid avyttring av aktierna. Av rättsfallet NJA 1946 s. 289 samt hovrättsfallet RiG 8/1989, framgår det att om skattskyldigheten inträder på en helgdag eller under andra omständigheter då börsen är stängd är noteringen den närmast följande börsdag riktmärke för värderingen.

Det kan tänkas att situationer uppkommer då aktierna åsatts ett visst värde vid en viss tidpunkt och att detta värde inte är samma vid den tidpunkt då skatten ska betalas (särskilt om en viss tid däremellan har förflutit). Vad gäller arvssituationer är det det noterade värdet vid tiden för skattskyldighetens inträde d.v.s. dagen då dödsfallet ägde rum, 21 § AGL. Vid gåvosituationer inträder värderingstidpunkten då en gåva anses vara fullbordad, 43 § stycke 2 AGL. Det finns situationer då jämkning kan bli aktuell. Av 27 § AGL framgår det att om marknadsnoterade värdepapper väsentligt nedgått i värde p.g.a. det allmänna konjunkturläget och att det är fråga om en nedgång i värde som uppgår till en fjärdedel eller mer och att det dessutom är fråga om skatt uppgående till minst 3 000 kr, kan en jämkningssituation föreligga. Denna dispensmöjlighet gäller endast fast egendom och marknadsnoterade värdepapper. Värdenedgången skall ha skett efter arvlåterens dödsfall eller gåvans fullbordande. Regeringen har enligt praxis tillämpat dispensregeln restriktivt. Om synnerliga skäl föreligger finns det dispensmöjlighet i enlighet med 58 a § AGL. Även denna bestämmelse har tillämpats återhållsamt. I ett fall hade en missbedömning av värde på gåva enligt 43 § 2 stycket AGL jämkats i enlighet med denna regel.

I 23 § B 2 st. stadgas att aktier som inte kan sorteras in under första stycket men ändå är föremål för marknadsmässig omsättning med regelbundna noteringar om avslut skall tas upp till 30 procent av det noterade värdet. Värderingen sker enligt samma principer som för börsnoterade aktier.⁶⁶ Aktier som är föremål för marknadsmässig omsättning med regelbundna noteringar om avslut brukar man ofta mena aktier som förekommer på OTC- och O-listan. I sammanhanget bör det nämnas att OTC- och O-listan numera är sammanslagna till en lista, O-listan, detta sedan den 3 juli 2000. Bakgrunden till det var att intresset för OTC-listan var avtagande och därför fann OM Stockholmsbörsen det bäst att slå samman de båda listorna för att skapa en mer attraktiv lista.⁶⁷ Några skatterättsliga verkningar av denna sammanslagning kan inte konstateras eftersom kraven och regelverket kring dessa två listor var likartad.

⁶⁶ Prop.1986/87:54, Om värdering av aktier vid kapitalbeskattning, s. 24.

⁶⁷ Telefonsamtal med Frank Teneberg, OM Stockholms Fondbörs AB.

6.4.2 Marknadsmässig omsättning och regelbundna noteringar om avslut

I några rättsfall har HD försökt tydliggöra vad ”marknadsmässig omsättning” och även ”regelbundna noteringar om avslut” innebär. I målet NJA 1993 s. 406 handlade det om Graningeverket som då var noterat på den numera avvecklade s.k. C-listan och här fann HD att Graningeaktien varit föremål för marknadsmässig omsättning. HD konstaterade att Graningeaktien varit föremål för ”regelbundna noteringar för avslut”. Bolagets aktie återkom en eller flera gånger för notering på C-listan, vilket därmed ansågs kunna uppfylla kravet på ”regelbundna noteringar för avslut”. HD tillade att dagliga noteringar ej var något absolut krav.

Även i NJA 1995 s. 567 fick HD ta ställning till ”regelbundna noteringar om avslut”. Aktier hade givits bort i bolaget och aktierna hävdades vara föremål för inofficiell handel via ett värdepappersbolag. HD menade att det är fullt möjligt med marknadsmässig omsättning trots att handeln ombesörjs av en fondkommissionär och att denne även tillhandahåller noteringar om avslut. Det är viktigt, framhöll HD, att det ställs krav på en utredning som visar förekomsten och underlaget för den notering som skall utgöra grunden för aktievärdering. HD ansåg att utredning inte var vad som kunde önskas och hänvisade till att det inte fanns någon lista eller annan liknande dokumentation som fastslog noteringen vid det tillfälle då gåvan gavs. Av den anledningen ansåg HD att aktierna måste tas upp till fulla marknadsvärdet enligt 23 § B 5 st., AGL.

6.5 Aktier av olika slag i samma bolag

En fråga som uppkommer är hur värdering sker då det finns aktier av olika slag i samma bolag. Regleringen om detta finns att läsa i 23 § B 3 st. och där stadgas det att om det i ett bolag finns aktier av skilda slag, där ett eller flera är börsnoterade eller är noterade i enlighet med andra stycket, skall de onoterade aktierna i bolaget tas upp till samma värde som de noterade aktierna. Om den situationen föreligger att flera aktieslag är noterade, framgår det av bestämmelsen, att de icke noterade aktierna skall värderas till samma kurs som de lägsta av de noterade aktierna.

6.5.1 Icke noterade aktier

Reglerna för värdering av icke marknadsnoterade aktier återfinns vi i 23 § B 5 st. Här framkommer det att aktier som inte omfattas av bestämmelserna i första till tredje styckena skall upptas till det pris som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden. Vad som avses med ”försäljning under normala förhållanden” kan inte bli annat än att det innebär att man tar hänsyn till marknadsförhållandena. Vid värdering av icke noterade aktier används olika beräkningsregler beroende på vilken karaktär bolaget har. Det som är mest intressant för mig är rörelsedrivande bolag där

förutsättningarna för lättnadsreglerna är uppfyllda. I sådana fall värderas aktierna i bolaget till 30 procent av bolagets substansvärde. Vad gäller lättnadsregler se avsnitt 6.3.1. I femte stycket kan vi konstatera att vid gåvosituationer skall kraven som anges i 43 § 2 st. vara uppfyllda, d.v.s. förutsättningarna för att kunna tillämpa lättnadsregeln.

6.5.2 Olika värderingsmetoder i fåmansföretag

Utan att gå alltför mycket in på detaljer kan det nämnas att det förekommer framförallt två metoder som används vid värdering av fåmansföretag. Det är dels avkastningsvärdemetoden, dels substansvärdemetoden. Eftersom substansvärdemetoden är huvudregel kommer den att ägnas något mer utrymme. Det är endast företagets substansvärde som är intressant för att utnyttja lättnadsregeln. Lättnadsregeln är tillämplig på små och medelstora aktiebolag som driver rörelse och vars aktier inte är marknadsnoterade. Avkastningsvärdemetoden som utgår från en schablonmässig beräkning där senaste kapitaliseringsprocenten används, kan erhållas från RSV:s senare rekommendationer. Avkastningsvärderingen har sin grund i avkastningen enligt resultaträkningen efter vissa justeringar under en viss period. Substansvärdemetodens syfte är att fastställa det som blir kvar av värdet av samtliga tillgångar i förvärvskällan efter avdrag för samtliga skulder i förvärvskällan. Det som blir kvar efter att skulder räknats bort från tillgångarna är det som benämns substansvärdet, vilket senare ligger till grund när lättnadsregeln, om alla förutsättningar är uppfyllda, tillämpas. Av dessa två metoder framstår substansvärdemetoden som huvudregel när det handlar om aktier i fåmansföretag.⁶⁸

6.5.2.1 Substansvärdemetoden

Som tidigare nämnts innebär substansvärderingen att ett nettovärde räknas ut på substansen d.v.s. företagets nettovärde på inventarier, lager m.m. Det är i de allra flesta fallen utifrån balansräkningen som tillgångar och skulder värderas och på så vis får man fram företagets substansvärde. För att substansvärdemetoden ska kunna tillämpas är en av förutsättningarna att företaget drivs vidare. Då ett företag upphör, kompletteras substansvärdemetoden av likvidationsvärderingmetoden. Även den senare metoden har sin grund i företagets substans och används när företaget inte längre ska drivas vidare.⁶⁹

Det som eftersträvas vid substansvärdering är, så långt det är möjligt, en marknadsvärdering av företagets tillgångar. Detta kan ju t.ex. försvåras av inflation. Det finns olika synsätt på vad som menas med marknadsvärdet i

⁶⁸ RSV:s meddelande 1972 serie I nr 7, s 55-66. Se även RSV Dt 1991:31, s 1-16. Dessa rekommendationer har upphört att gälla fr.o.m. taxeringsår 2000. De är dock giltiga vid tillämpningen av lättnadsregeln i AGL, RSV s. 1999:10.

⁶⁹ Sund, Lars-Göran, Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag, s 119 ff.

det här sammanhanget. Det finns dem som menar att med marknadsvärdet avses återanskaffningskostnaden vid det tillfället då värderingen sker. Under sådana omständigheter tycks substansvärderingen inte ha sin grund vare sig i det bokförda värdet eller i försäljningsvärdet. Andra menar att det är försäljningsvärdet som ligger till grund för substansvärderingen.⁷⁰

Lagtexten påvisar att marknadsvärdet ska användas, vilket också är Högsta domstolens utgångspunkt enligt NJA 1977 s. 501. Om det av olika omständigheter inte med säkerhet går att fastställa marknadsvärdet tycks HD anse substansvärdeметoden vara godtagbar. I följande rättsfall har substansvärdeметoden tillämpats, alla i gåvosituationer, NJA 1969 s. 120, 1974 C 347 och NJA 1995 s. 492.

Substansvärderingen har sitt stöd i bestämmelserna i 4 § och, med undantag av 5 st. sista p, p 2, anv. till 3 och 4 §§ SFL i den upphävda SFL (1947:577). Det är från 23 § F 3 st. AGL som hänvisning sker till ovannämnda bestämmelser rörande värderingar av tillgångar som ingår i inkomstslaget näringsverksamhet. Beträffande värdering av icke marknadsnoterade aktier är det samma bestämmelser i SFL som hänvisningen gäller från 23 § B 5 st. och 23 § F 3 st. AGL.

6.6 Analys

Efter den här genomgången kan vi konstatera att det föreligger olikheter vad gäller värdering av aktier beroende på i vilket sammanhang aktierna uppträder. På A-listan och NGM Official förutsätts det att aktierna tas upp till 75 procent av det noterade värdet, medan aktierna på O-listan skall värderas till 30 procent av det noterade värdet. Aktier som inte är noterade förväntas uppskattas till vad som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden, vilket förmodligen innebär marknadsmässigt värde. Vid gåvosituationer för icke noterade aktier finns det möjlighet att, om förutsättningarna enligt 43 § 2 st. är uppfyllda, begagna sig av lättnadsregeln som medför att 30 procent av företagets substansvärde tas upp till beskattning.

Enligt min mening föreligger fyra olika situationer där aktier värderas olika. Vi har aktier som förekommer på A- och O-listan och vi har aktier som är icke noterade och slutligen icke noterade aktier men där förutsättningarna för lättnadsregeln är för handen.

Anta att det familjeföretag som vi tidigare tillämpade lättnadsregeln på avser att notera sina aktier på O-listan samtidigt som ett generationsskifte till de två barnen är aktuellt. Frågan är om generationsskifte skall genomföras före börsintroduktionen eller efter. Det hela beror till stor del på olika skattekonsekvenser. I det här fallet beaktas gåvoaspekter. Ett sätt att genomföra generationsskiftet är att före marknadsintroduktionen i gåva ge

⁷⁰ a.a. s 120.

bort företaget till barnen. Eftersom bolaget ännu inte är marknadsnoterat, d.v.s. aktierna är icke noterade, skulle lättnadsregeln kunna komma i fråga. Emellertid måste kraven som finns angivna i 43 § 2 st. vara uppfyllda. Om nu inte makarna äger bolaget tillsammans rekommenderas en bodelning, där ägaridentiteten förstärks till respektive make/maka. Detta för att lättnadsregelns alla krav skall kunna uppfyllas bl.a. för att en hel förvärvskälla skall ges bort. Genom det här förfarandet kan lättnadsregeln tillämpas två gånger. Om lättnadsregelns alla villkor är uppfyllda innebär det att företagets substansvärde reduceras med 70 procent och de återstående 30 procenten utgör det beskattningsbara underlaget. Vid situationer då lättnadsregeln ej anses tillämplig sker värderingen av gåvan enligt bestämmelserna i 23 § B 5 st. Gåvoaktierna skall vid det fallet värderas till vad som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden.

Om generationsskiftet sker efter en börsintroduktion på O-listan skulle följande vara aktuellt. Enligt 23 § B 2 st. skall aktier som är föremål för marknadsmässig omsättning med regelbundna noteringar om avslut tas upp till 30 procent av det noterade värdet. Vid en jämförelse med lättnadsregeln är åtminstone procentsatsen detsamma. Däremot omgärdas inte gåvoaktier som är noterade av de villkor som är förenade med lättnadsregeln när den tillämpas på icke noterade aktier. Det förefaller vara möjligt att i samband med gåva av noterade aktier uppställa vissa villkor. Av rättsfallet NJA 1992 s. 808 framkom bl.a. följande. Målet handlade om blandad överlåtelse av OTC-aktier (kan jämföras med aktier på O-listan). En person överlät genom ett gåvobrev OTC-noterade aktier mot att gåvotagaren övertog betalningsansvaret för ett reverslån om 180 000 kr. Det noterade värdet på aktierna var 601 000 kr. HD konstaterade att det rörde sig om en blandad överlåtelse, där gåvan utgjorde den större delen. När det gällde att räkna fram gåvoskatten uppkom frågan huruvida vederlaget skulle avräknas från det noterade värdet eller från det reducerade värdet enligt 23 § B 2 st., d.v.s. 30 procent av det noterade värdet. HD menade att det inte fanns något lagstöd för att anta ett annat betraktelsesätt för lös egendom än för fast egendom och kom fram till att vederlaget skulle avräknas från egendomens skattemässiga värde. Slutsatsen av HD:s argumentering blev i det här fallet att inget skattepliktigt värde uppkom. Det skattemässiga värdet beräknades till 180 300 (601 000 x 30 procent). Från det skattemässiga värdet räknas vederlaget på 180 000 kr och grundavdraget på 10 000 kr bort.

Det här rättsfallet visar att det finns möjlighet att uppställa vissa villkor i samband med gåva av noterade aktier. Lättnadsregeln är omgärdad av en rad olika villkor som måste vara uppfyllda för regelns tillämplighet. Om något av de angivna kraven inte är uppfyllt faller möjligheten att använda sig av lättnadsregeln. Med tanke på att det är något mer komplicerat att tillämpa lättnadsregeln finns det anledning för den här familjen att vänta med gåvan av aktierna till efter en börsintroduktion. En ytterligare anledning att vänta med gåvoaktierna är att om ett visst vederlag utgår i samband med gåvan stöder det här rättsfallet att vederlaget avräknas från

det reducerade värdet som framgår av 23 § B 2 st., vilket kan få dramatiska effekter på det gåvoskattepliktiga underlaget.

På A-listan värderas aktierna till 75 procent av det noterade värdet, 23 § B 1 st., AGL. Jämfört med O-listan skiljer sig värderingen väsentligt och uppgår till 45 procentenheter. Det kan konstateras att det är klart ofördelaktigt att i gåva ge bort aktier som är noterade på A-listan. En sådan gåva skulle träffas av bestämmelsen i nämnda lagrum och följaktligen värderas till 75 procent av det noterade värdet. Det finns skäl att tro att NJA 1992 s. 808 skulle kunna vara tillämpligt även på gåvoaktier på A-listan. I målet menade HD att det är rimligt att vederlaget avräknas från det reducerade värdet. Överfört till gåva av aktier noterade på A-listan skulle värderingen ske till 75 procent av det noterade värdet istället för 30 procent av det noterade värdet på O-listan.

Neutralitetstanken innebär att val av bolagsform eller val av alternativa konstruktioner skall spela mindre roll med hänsyn till skattekonsekvenser. Dock föreligger undantag och det handlar ofta om intressen som har högre dignitet.⁷¹ Ett sådant undantag är inte för handen i den här situationen. Skillnaden är påtaglig mellan A-listan och O-listan, däremot mindre mellan lätttnadsregeln och O-listan. Min uppfattning är att det inte föreligger någon neutralitet mellan dessa alternativ.

⁷¹ Johansson, G, Rabe, G, a.a., s. 43f.

7 INKOMSTSKATTE- KONSEKVENSER VID BÖRSINTRODUKTION

7.1 Inledning

Enligt 56 kap. 3 § IL, räknas aktiebolag vars aktier är noterade vid en svensk eller utländsk börs inte som fåmansföretag. Ett företag som tidigare, enligt fåmansföretagsdefinitionen 56 kap. 2 § IL, ansågs vara ett fåmansföretag upphör alltså att vara ett fåmansföretag då företaget i fråga genomför en börsintroduktion. Trots att företaget upphör att vara ett fåmansföretag behåller aktierna statusen som kvalificerade andelar, förutsatt att aktieägaren eller någon närstående till denne, ägde aktien när företaget upphörde att vara ett fåmansföretag. Även då aktie förvärvas med stöd av kvalificerade aktie anses den förvärvade aktien som kvalificerad. Aktierna kan som längst anses vara kvalificerade under fem beskattningsår efter det år då företaget upphörde att vara fåmansföretag, 57 kap. 6 § IL.

7.2 Introduktionskostnader

När bolag börsintroduceras uppstår det kostnader i form av konsultarvoden, bankarvoden och andra kostnader som är sammankopplade med börsintroduktionen. I det här avsnittet är min avsikt att undersöka om introduktionskostnader kan vara avdragsgilla och när i så fall avdragsrätten inträder samt om det finns möjlighet till löpande avdragsrätt.

Huvudregeln för avdrag i inkomstslaget näringsverksamhet stadgas i 16 kap. 1 § Inkomstskattelagen(IL) och av den framgår att utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster skall dras av som kostnad. Det som är avgörande för avdragsrätten är att utgiften är en kostnad för intäkternas förvärvande. Bestämmelser om organisationsutgifter framgår av 16 kap. 8 § IL. Alla utgifter som ett aktiebolag har i samband med aktieutdelning och förändring av aktiekapital samt andra utgifter för bolagets förvaltning ska dras av. Kostnader i samband med börsnotering borde därför falla in under ”andra utgifter för bolagets förvaltning” och därmed vara avdragsgill. Samma synsätt bör gälla för utgifter för att vidmakthålla en börsnotering. Avdragsrätt torde även föreligga för utgifter för planerad, men inte genomförd börsintroduktion.⁷²

⁷² Prop. 1996/97:154 s. 44.

7.2.1 Analys

Ett bolags kostnader i samband med börsintroduktion ansågs tidigare inte avdragsgilla i bolagets förvärvskälla och detta gällde t.o.m. 1998 års taxering. Det starkaste skälet som framfördes i praxis är att börsnoteringens främsta syfte är att underlätta handeln med bolagets aktier för aktieägarna. Vidare anfördes det att beskattning av aktierna sker hos aktieägarna och inte hos bolaget tillhörig förvärvskälla.

Det som är avgörande är om noteringskostnader kan anses vara aktieägarnas på samma sätt som bolagsbildningskostnad.⁷³ Det är dock tveksamt om noteringskostnader kan likställas med bolagsbildningskostnad. För aktiebolag som ska börsnoteras i Sverige finns det bl.a. krav på att aktierna ska ha en viss minsta spridning till visst antal aktieägare före noteringen.

Ett av skälen till att bolag söker börsnotering är att tillförsäkra bolaget tillgång till en större kapitalmarknad. Länsrätten i Östergötland dom 1999-03-31, rörande Gunnebo AB taxeringsår 1994, gör följande uttalande: ”Den huvudsakliga tanken med en börsnotering får anses vara att underlätta anskaffning av riskvilligt kapital” (kostnader i samband med börsintroduktion ansågs inte avdragsgill, gamla regler). I sammanhanget bör man komma ihåg att när ett bolag noteras på börsen följer det att bolagets namn exponeras på ett helt annat sätt än tidigare. Detta bör medföra stora fördelar för bolaget och även kunna innebära att bolagets intäkter ökar, varför det går att argumentera för att börskostnader är en kostnad för bolagets intäkter.

Enligt min mening ligger avdragsrätten för ett bolags noteringskostnader på börsen i linje med avsikterna i prop. 1996/97:154 och betänkandet ”Kapitalförluster och organisationskostnader vid beskattningen” (SOU 1995:137).⁷⁴

Min slutsats är att det föreligger avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för aktiebolag för kostnader avseende börsintroduktion i enlighet med 16 kap. 8 § IL.

⁷³ Skälen att vägra direktavdrag för bolagsbildningskostnad är att det anses som utgifter som till sin karaktär har direkt samband med bolagsbildarnas anskaffningskostnad för aktierna. Det brukar även anföras att det är fråga om utgifter för förvärv av en inkomstkälla. Vidare är utgifter som är nedlagda innan en skattepliktig verksamhet finns inte avdragsgilla, prop. 1996/97:154 s. 40.

⁷⁴ Prop. 1996/97:154, s. 42 och 44. SOU 1995:137, s. 111 ff. och 121 ff.

7.3 Skattefri utdelning

7.3.1 Inledning

Under det här avsnittet har jag för avsikt att utreda de skattekonsekvenser som uppstår på lättnadsreglerna då ett fåmansföretag børsintroduceras.

För att underlätta investeringar i små och medelstora företag samt kompensera dem för kostnader för kapitalanskaffningen, jämfört med större företag, har lagstiftaren infört lättnader för utdelning och reavinst på aktier och andelar i små och medelstora företag. Normalt sett omfattas ägare till fåmansföretag av lättnadsreglerna.

7.3.2 Lättnadsregeln

Lättnaden innebär att en begränsad del av avkastningen på aktier och andelar görs skattefri. Den del som överstiger den skattefria delen beskattas i inkomstslaget kapital. I de fall det rör sig om ett fåmansföretag ska de speciella reglerna i 57 kap. IL (3:12-reglerna) avseende utdelning och reavinst beaktas. Detta medför att två olika situationer kan uppkomma. I den ena situationen finns andelar som är lättnadskvalificerade men som inte är kvalificerade enligt fåmansföretagsreglerna. I den situationen uppstår ett lättnadsutrymme som är skattefritt och den del av avkastningen som överstiger lättnadsutrymmet beskattas i inkomstslaget kapital. I det andra fallet är aktierna/andelarna lättnadskvalificerade och dessutom kvalificerade enligt fåmansföretagsreglerna. Här ska alltså både lättnadsreglerna och reglerna i 57 kap. IL beaktas. Det innebär att en del av utdelning är skattefri enligt lättnadsreglerna, en annan del som anses vara normalavkastning beskattas i inkomstslaget kapital och den del av avkastningen som överstiger normalavkastningen beskattas i inkomstslaget tjänst, och utsätts för den progressiva beskattningen.

7.3.2.1 Reglernas tillämpningsområde

Lättnadsreglerna gäller endast när utdelning och reavinst ska beskattas i inkomstslaget kapital. Vad som är inkomst av kapital framgår av 41 kap. IL. Vidare kan konstateras att endast fysiska personer och dödsbon kan vara ägare till lättnadskvalificerade andelar. Dessa ska dessutom vara skattskyldiga i Sverige för tilldelad utdelning. RSV anför dock att det bör vara tillräckligt att den fysiska personen eller dödsboet är skattskyldig i Sverige endast för reavinsten, för att kunna bedömas som lättnadskvalificerade ägare.⁷⁵

⁷⁵RSV S 1999:21, Riksskatteverkets rekommendationer m.m. om beskattning av fåmansföretag, av delägare m.fl. i sådana företag och av delägare m.fl. i fåmansägda handelsbolag samt skatteavdrag på ersättningar från sådana företag, s. 32.

7.3.2.2 Villkoren för lättnad

I 43 kap. 2 § IL, framgår förutsättningarna för lättnadsregelns tillämplighet. Bestämmelsen anger att aktiebolaget inte får vara marknadsnoterat. Ett svenskt aktiebolag är marknadsnoterat om någon aktie i bolaget är marknadsnoterat enligt 48 kap. 5 § IL. Vidare anges 43 kap. 2 § punkt 2 IL att bolaget under det räkenskapsår som beslutet om utdelning avser eller under något av de fyra föregående räkenskapsår inte direkt eller genom dotterföretag får ha ägt aktier eller andelar med en röst- eller kapitalandel på 25 procent eller mer i ett svenskt marknadsnoterat aktiebolag eller en marknadsnoterad utländsk juridisk person. Vad gäller förvaltningsföretag får de inte ha ägt någon aktie eller andel i ett svenskt marknadsnoterat aktiebolag eller en marknadsnoterad utländsk juridisk person, 43 kap. 2 § punkt 3. Bolaget i fråga får inte heller vara ett sådant privatbostadsföretag som avses i fjärde punkten samma lagrum. För definition av privatbostadsföretag, se 2 kap. 17 § IL.

7.3.3 Marknadsnoterad

I 48 kap. 5 § IL stadgas att en aktie är att anse som marknadsnoterat om den är föremål för notering på inländsk eller utländsk börs eller annan kontinuerlig notering av marknadsmässig omsättning, som är allmänt tillgänglig. Denna bestämmelse medför att ett bolag som har en aktie noterad på A-listan, O-listan eller på jämförbara inofficiella listor inte kan komma i åtnjutande av lättnadsreglerna.⁷⁶

7.4 Tröghetsregeln

7.4.1 Inledning

Om ett bolag marknadsnoterats innebär det att lättnadsreglerna inte längre kan tillämpas, vilket kan medföra att skattefriheten för viss utdelning går förlorad, 43 kap. 9 § IL. För att motverka denna skatteeffekt har en tröghetsregel införts. Denna regel innebär bl.a. att om bolaget har marknadsnoterats efter utgången av 1996, bibehåller aktierna karaktären som lättnadskvalificerade aktier till och med det tionde året efter det år då notering skedde. Det ska dock nämnas att det endast omfattar aktier som har utgetts före tidpunkten för notering alternativt före tidpunkten för offentlig inbjudan till en vidare krets att förvärva aktier i bolaget.

7.4.2 Undantag

Av 43 kap. 10 § IL följer att det finns tre undantag, vilka medför, om undantagen anses vara för handen, att tröghetsregeln inte kan tillämpas.

⁷⁶ Om begreppet "Marknadsnoterad" läs mer i avsnittet 4.3.

Aktier i företag som är investmentföretag enligt 39 kap. 14 § IL, omfattas inte av tröghetsregeln. Detsamma gäller för aktier i aktiebolag som någon gång under de fem år som föregått tidpunkten för marknadsnotering varit föremål för tidigare marknadsnotering. Tröghetsregeln omfattar inte heller aktier i aktiebolag som någon gång under de fem år som föregått tidpunkten för marknadsnotering varit dotterföretag till ett marknadsnoterat aktiebolag. Om en ny ägare under tröghetsperioden förvärvar aktier genom köp, byte eller därmed jämförligt förvärv anses aktierna mista karaktären av lättadskvalificerade aktier. Om aktierna däremot övergår till ny lättadskvalificerad aktieägare genom ett benefikt förvärv anses aktierna bibehålla statusen som lättadskvalificerade under hela tröghetsperioden.

7.4.3 Övergångsregel för kvalificerade aktier

Om en marknadsnotering av ett fåmansföretag sker före 1996 års utgång, är det möjligt att på utdelning och reavinst tillämpa lättadskregeln upp till tio år efter marknadsnoteringen, d.v.s. till och med utgången av år 2006 (andra stycket av övergångsreglerna till lagen (1996:1611) om ändring i Lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt). Om aktien av någon anledning upphör att vara kvalificerad före utgången av det tionde året medför det att lättadskregeln inte längre kan tillämpas. Endast då aktien fortsätter att vara lättadskvalificerad kan övergångsregeln åberopas, detta oavsett om fåmansföretaget har genomfört en marknadsnotering.

Då ett aktiebolags aktier finns inregistrerade vid en svensk börs anses det inte kunna vara ett fåmansföretag, 56 kap. 3 § IL. Vid de fall en marknadsnotering innebär att bolaget upphör att vara ett fåmansföretag medför det att kvalificerade aktier som längst kan behålla den statusen i fem beskattningsår efter det år företaget upphörde att vara ett fåmansföretag. Övergångsregeln innebär i det här fallet att lättadskregeln kan som längst tillämpas till och med år 2001. Om ett fåmansföretag bibehåller karaktären av ett fåmansföretag trots marknadsnotering anses utdelning och reavinst på kvalificerade aktier omfattas av lättadskreglerna till och med år 2006. Dock förutsatt att aktierna är kvalificerade under hela perioden.

7.5 Utomståenderegeln

7.5.1 Inledning

Min tanke är att undersöka vad som händer med utomståenderegeln då ett fåmansaktiebolag börsintroduceras. Först en kortare genomgång av utomståenderegeln.

7.5.2 Utomståenderegeln

Bestämmelserna om utomståenderegeln framgår av 57 kap. 5 §. Om aktieägare visar att utomstående i betydande omfattning äger aktier i företaget och har rätt till utdelning, skall bestämmelserna i 2 §. inte tillämpas, om inte särskilda skäl föreligger. Förhållanden under beskattningsåret och de fem beskattningsår som närmast föregått beskattningsåret beaktas. I 5 § 2 stycket ges en definition på vad som avses med ”företaget” och ”utomstående delägare”. Med företaget menas det företag i vilket aktieägaren eller denne närstående i betydande omfattning varit verksam under beskattningsåret eller något av de fem beskattningsår som närmast föregått beskattningsåret. Ett företag anses ägt av utomstående till den del det varken direkt eller indirekt ägs av fysiska personer som äger kvalificerade andelar i företaget eller i ett annat fåmansföretag.

I RÅ 1999 ref. 62 slog Regeringsrätten fast att såsom lagtexten är utformad är annan juridisk person än dödsbon att betrakta som utomstående. Rättsfallet medförde att utomståenderegeln på ett ganska enkelt sätt kunde utnyttjas i icke avsett syfte och som i sin tur gjorde att 3:12 reglerna (reglerna i 57 kap. IL) frikopplades. Utomståenderegeln ändrades för att täcka det kryphål som blottades av Regeringsrättens analys av bestämmelsen.

Den nya utomståenderegeln beskrivs genom ett exempel i förarbetet och är enligt följande. ”X äger kvalificerade andelar i fåmansföretaget AB A motsvarande 35 procent av andelarna. En annan fysisk person, Å, äger 20 procent av andelarna och även dessa är att bedöma som kvalificerade. 10 procent av andelarna ägs av ett börsbolag, AB C. AB C har rätt till utdelning i AB A. Resterande 35 procent av andelarna ägs av ett fåmansföretag AB B som inte bedriver samma eller likartad verksamhet som AB A. Även AB B har rätt till utdelning i AB A. Fåmansföretaget AB B ägs till 50 procent av Y och resterande 50 procent ägs av Z. Z är inte aktiv i något av företagen AB A eller AB B. Y är däremot aktiv i fåmansföretaget AB A. Genom den nu föreslagna ändringen är Y:s indirekta innehav i AB A att anse som kvalificerat, eftersom innehavet skulle ha varit kvalificerat om han hade ägt andelarna direkt i fåmansföretaget AB A. Z:s innehav är däremot inte kvalificerat. Detta innebär således att $(10 + 35/2)$ 27,5 procent av andelarna i AB A ägs direkt eller indirekt av utomstående och att X liksom Å därför skall beskattas enligt 3:12-reglerna. Y:s andelar i fåmansföretaget AB B skall inte beskattas enligt 3:12-reglerna eftersom hans andelsinnehav inte är kvalificerat. Detta beror på utomstående (Z) i betydande omfattning (>30 procent) äger del i och har rätt till utdelning företaget AB B”.⁷⁷

För att 3:12 reglerna (reglerna i 57 kap. IL) ska frikopplas, och för att utdelning och reavinst ska beskattas enligt reglerna för kapitalinkomster, krävs enligt denna bestämmelse att aktieägaren visar att utomstående i

⁷⁷ Prop. 2001/02:46, Ändringar i de särskilda skattereglerna för vissa andelsägare i fåmansföretag m.m. s. 48.

betydande omfattning äger aktier i företaget samt att denne har rätt till utdelning i motsvarande omfattning. Enligt förarbetena anses ägarandelen för utomstående vara uppfyllt om utomstående äger minst 30 % av aktierna i företaget. Utomstående ska dessutom ha rätt till motsvarande andel i företagets utdelning.⁷⁸ Bevisbördan att utomstående äger minst 30 % av aktierna, faller på den skattskyldige. Tanken från lagstiftarens sida med denna bestämmelse är att ingen fördel ska uppnås för delägarna genom att välja utdelning eller reavinst framför tjänsteinkomster. Risken för omvandling av arbetsinkomster blir alltså mindre då utdelning och reavinst ska tillfalla alla bolagets ägare.

7.5.2.1 Fem års ägande av utomstående

För att förhindra att företag säljs till utomstående strax innan ett utdelningstillfälle (för att aktieägaren skall komma åt de skattefördelar som förslaget leder till) tar man hänsyn till förhållandena de senaste fem beskattningsåren. Minst 30 procent av aktier skall ha ägts av utomstående under de senaste fem åren för att man skall undvika spärreglerna.

7.5.2.2 Särskilda skäl

Det är dock inte alltid tillräckligt att den skattskyldige kan visa på ett utomstående ägande av 30 % av aktierna i bolaget. Trots att det är uppfyllt kan det finnas omständigheter som gör att den skattskyldige med stor fördel kan omvandla arbetsinkomster till kapitalinkomster. I 5 § finns därför en formulering, ”en andel anses kvalificerad bara om det finns särskilda skäl” som ska fånga upp situationer som motverkar lagstiftarens intentioner. Följande situationer skulle kunna tänkas falla in under ”särskilda skäl”. Aktier som ger olika utdelning samt successiva utförsäljningar av aktier, konvertibla skuldebrev och options- och terminsavtal avseende bolagets aktier. Då särskilda skäl anses föreligga undanröjs att utomstående äger 30% av aktier i bolaget och reglerna i 57 kap. IL skall i sådana fall tillämpas fullt ut.⁷⁹

7.5.3 Karantänsregeln kontra utomståenderegeln

”Karantänsregeln” återfinns i 57 kap. 6 § och lyder enligt följande. Upphör ett företag att vara fåmansföretag, anses en andel ändå kvalificerad under fem beskattningsår därefter eller den kortare tid som följer av 4 §. Detta gäller dock bara om andelsägaren eller någon närstående till honom

1. ägde andelen när företaget upphörde att vara fåmansföretag och andelen då var kvalificerad, eller
2. har förvärvat andelen med stöd av en sådan andel som avses i 1.

⁷⁸ Prop. 1989/90:110, Reformerad inkomst- och företagsbeskattning, s. 468 och 704.

⁷⁹ Prop. 1989/90:110, s. 468 och 704.

Bestämmelsen stadgar att särreglerna för fåmansföretag skall tillämpas även när företaget upphör att vara fåmansföretag t.ex. vid marknadsnotering. Denna ”karantän” varar i fem år efter det år då företaget upphör att vara fåmansföretag. Trots att företaget inte längre är fåmansföretag anses en ägd andel vid tillfället när företaget upphörde att vara fåmansföretag, som kvalificerad och särreglerna skall tillämpas.

Om villkoren för utomstående regeln är för handen anses en andel inte kvalificerad, även om villkoren i 4 § är uppfyllda. De speciella särreglerna ska därför inte tillämpas. Vid bedömningen skall förhållandena under beskattningsåret och de fem föregående beskattningsåren beaktas. Särreglerna skall inte heller tillämpas då ett fåmansföretag upphör att vara ett fåmansföretag. Av 56 kap. 3 § framgår att aktiebolag vars aktier är noterade vid en svensk eller utländsk börs inte är fåmansföretag, detta även om andelarna ägs av ett fåtal personer. Företag som har noterade aktier vid A- eller O-listan eller NGM Official omfattas inte av fåmansföretagsreglerna och vad gäller övriga listor är omständigheterna i det enskilda fallet avgörande huruvida företaget kan anses omfattas av fåmansföretagsreglerna eller inte.

”Karantänsregeln” har tillkommit för att det inte skall vara alltför enkelt att kringgå fåmansföretagsreglerna och på så vis komma i åtnjutande av fördelar som inte är avsedda. Utomstående regeln, om villkoren är uppfyllda, frikopplar särreglerna medan ”karantänsregeln” kopplar in särreglerna, om givna förutsättningar är uppfyllda. Fråga som uppkommer är vad som händer då karantänstiden på fem år är till ända och företaget fortfarande har samma ägarstruktur. Enligt min mening tar börsens regler, olika kommittéers rekommendationer, Finansinspektionens kontrollverksamhet samt massmedias granskning över och borgar för att inga oegentligheter förekommer, t.ex. kan marknadsnoterade företag avnoteras om gällande regler inte efterlevs.

I ett rättsfall har Skatterättsnämnden prövat bestämmelsen, 13 juni 2001. Frågan var huruvida andelarna i ett fåmansföretag som fr.o.m. år 2000 upphört att vara fåmansföretag med anledning av den nya fåmansföretagsdefinitionen i punkt 14 första stycket av anvisningarna till 32 § KL skulle anses kvalificerade efter denna tidpunkt. Skatterättsnämnden menade att företaget inte kunde anses som fåmansföretag. Nämnden anförde att karensregeln syfte är att förhindra att åtgärder vidtas för att uppnå icke avsedda skattefördelar. Bolaget i det aktuella fallet hade inte genom egna åtgärder utan genom förändrad lagstiftning upphört att vara fåmansföretag. Detta karaktärsbyte ansågs inte vara stridande mot karensregeln. Två ledamöter som var skiljeaktiga ansåg att karensregeln är klar och inte lämnar utrymme för att orsaken till att företag upphör att vara ett fåmansföretag skulle styra tillämpningen.

7.5.4 Analys

I 57 kap. 6 § stadgas att om ett fåmansföretag upphör att vara ett fåmansföretag anses en aktie ändå kvalificerad under förutsättning att aktieägaren eller någon denne närstående ägde aktien när företaget upphörde att vara fåmansföretag eller förvärvat den med stöd av en sådan aktie. Aktien anses dock kvalificerad längst under fem beskattningsår efter det år då företaget upphörde att vara ett fåmansföretag. För att förhindra att företag säljs till utomstående strax innan ett utdelningstillfälle tar man hänsyn till förhållandena de senaste fem beskattningsåren. Minst 30 procent av aktier skall ha ägts av utomstående under de senaste fem åren, för att man skall slippa spärreglerna. Ett fåmansföretag vars aktier finns noterade vid en svensk eller en utländsk börs räknas inte som ett fåmansföretag, 56 kap. 3 § IL. Vad förstås med att en aktie är kvalificerad i det här fallet? Enligt bestämmelsen i 57 kap. 2 § IL ska fysiska personer och dödsbon som äger kvalificerad aktie i ett fåmansföretag iakttä fördelningsreglerna som stadgas i 7-12 §§ IL. De ska alltså redovisa en del som intäkt av tjänst och en del, som anses vara normalavkastning av kapital, som intäkt av kapital. För kvalificerade aktieägare gäller reglerna i 57 kap. IL under en övergångsperiod trots att bolaget inte längre anses som ett fåmansföretag.

Vid notering av fåmansföretagets andelar upphör företaget att vara ett fåmansföretag. Det kan finnas situationer då delägare som innehar kvalificerade andelar i enlighet med 57 kap. 6 §, förvärvar nya andelar i företaget. De nya andelarna skall inte omfattas av 3:12-reglerna vid utdelning och kapitalvinst. Om delägaren avyttrar en del av det totala andelsinnehavet innan karenstiden för de kvalificerade andelarna gått ut, uppkommer frågor. Är det de gamla andelarna som anses sålda eller de nya?

Ett exempel ska belysa problematiken. ” X äger ett FÅAB. Andelarna marknadsnoteras. X:s anskaffningskostnad för de 1 000 andelarna är 100 kr per st., dvs. 100 000 kr. Vid marknadsnotering är andelarnas värde 1 000 kr per andel, dvs. 1 milj. kr. Ett år efter noteringen förvärvar X ytterligare 100 andelar i företaget för 50 000 kr. Enligt genomsnittsmetoden är värdet på andelarna $(100\ 000 + 50\ 000/1\ 100 =)$ 136 kr per st. Tre år efter noteringen avyttrar X 100 av andelarna för 1 000 kr per st. Skall 3:12-reglerna tillämpas vid beskattningen av kapitalvinsten eller kan X påstå att han avyttrat de 100 senast förvärvade andelarna”?⁸⁰ Exemplet visar att X får ett högre anskaffningsvärde på de kvalificerade andelarna när han förvärvar ytterligare andelarna.

Utredningen (Betänkandet av 3:12-utredningen, SOU 2002:52) är något villrådig och vet inte riktigt hur denna situation ska hanteras. Vill man uppnå enkla skatteregler, bör denna effekt godtas. Rädslan är dock att detta förfarande sätts i system för att uppnå icke avsedda skattefördelar. Utredningen har därför föreslagit att andelar som är kvalificerade i enlighet med 57 kap. 6 § IL ska separeras från andelar som anskaffas efter den

⁸⁰ SOU 2002:52 s 349.

tidpunkt då företaget upphörde att vara fåmansföretag. Genom detta förfarande bibehåller de gamla andelarna sitt ursprungliga genomsnittliga anskaffningsvärde och påverkas inte av att nya andelar förvärvas.⁸¹

7.5.4.1 Tröghetsregeln

Genom tröghetsregeln ges ägare till fåmansföretag en mjukare övergång till de regler som gäller på marknaden. Tröghetsregeln innebär att ägarna till bolaget åtnjuter en skattelättnad för utdelning under en övergångsperiod. En av de negativa konsekvenserna med marknadsintroduktion är att lättnadsreglerna inte längre kan tillämpas av bolagets ägare efter utgången av tröghetsperioden. Man skulle kunna tänka sig att bolaget i en sådan situation väljer att marknadsnotera ett dotterbolag istället och genom det förfarandet skulle ägarna uppnå en indirekt notering av sitt aktieinnehav och ändå fortfarande kunna tillämpa lättnadsreglerna. Det nyssnämnda är en typisk kringgående manöver som lagstiftaren inte vill ska vara möjligt. Därför finner vi en bestämmelse i 43 kap. 2 § IL som fångar upp ovannämnda situation. I bestämmelsen framgår det att som förutsättning för att utdelning ska undantas från skatteplikt får bolaget inte vara marknadsnoterat och inte heller får bolagets ägare -direkt eller genom dotterföretag ha ägt aktier eller andelar med en röst- eller kapitalandel på 25% eller mer i ett svenskt marknadsnoterat aktiebolag eller en marknadsnoterad utländsk juridisk person.

7.5.4.2 Konsekvenser på utomståenderegeln vid börsintroduktion.

Gemensamt för de olika listorna är att spridningskravet ska iakttagas.⁸² Spridningskrav innebär att ett visst antal aktieägare ska äga aktier i företaget uppgående till minst en handelspost. Vad gäller A-listan och NGM Official ska minst 25% av aktierna och minst 10% av rösterna vara i allmän ägo. För O-listan och de övriga listorna/marknadsplatserna uppställs liknande krav. Bolag som noteras på någon av listorna är utsatta för kontroll från aktieägare, från finansinspektionen och olika nämnder som har till uppgift att bevaka att noterade bolag efterlever börsreglerna. Dessa olika kontrollinstanser borgar för att risk för missbruk inte behöver befaras på samma sätt som i fåmansföretag. Slutsatsen skulle kunna dras att börsregler i allmänhet och de övriga kontrollinstanserna i synnerhet borgar för att utomståenderegeln intention och funktion får anses vara uppfylld av börsregler, praxis och övriga kontrollinstanser. Det skulle med stor sannolikhet skada bolaget i fråga om vissa starka aktieägare tillskansade sig icke åsyftade skatteförmåner genom att välja att ta ut sin lön i utdelning eller andra förmåner förtäckta såväl som öppna. Det skulle förmodligen äventyra bolagets kapitalanskaffning och på sikt även bolagets existens. För vem vill satsa sina pengar i ett bolag som sysslar med oegentligheter och

⁸¹ SOU 2002:52 s 349f.

⁸² Se tidigare avsnitt för de mer detaljerade kraven.

ljusskygga verksamheter? Om nyintroducerade fåmansbolag har minsta en av självbevarelsedrift kommer de noggrant att efterfölja borsregler och rådande praxis. En slutsats borde bli att gällande borsregler och praxis får den konsekvensen att intentionerna med utomståenderegeln motsvaras av borsreglerna. Att utomståenderegeln inte tillämpas efter att ett fåmansföretag företagit en borsintroduktion medför inte någon allvarigare skattekonsekvens för företaget ifråga.

7.5.5 När upphör ett fåmansföretag att vara ett fåmansföretag?

Enligt 56 kap. 2 § IL slås det fast vad som avses med fåmansföretag. Endast svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening eller därmed jämförlig juridisk person där fyra eller färre fysiska personer äger, direkt eller genom förmedling av juridisk person, aktier eller andelar som motsvarar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i företaget, kan betraktas som ett fåmansföretag. I 56 kap 3 § IL stadgas att aktiebolag vars aktier är noterade vid en svensk eller en utländsk bors inte kan ses som ett fåmansföretag.

I ett fall, RÅ 1992 not 250, som rörde ett förhandsbesked ställde AB X frågan om det var att betrakta som ett fåmansföretag enligt punkt 14 av anvisningarna till 32 § KL (1928:370) med hänsyn till att bolagets B-aktier fanns noterade på Stockholms Fondbörs lista för oregistrerade aktier (O-listan). Ägarstrukturen i AB X dominerades av AB Y som innehade 40 procent av aktiekapitalet och 82 procent av röstetalet. Två fysiska personer med respektive familj ägde i sin tur 74 procent av aktiekapitalet och 94 procent av röstetalet i AB Y. Skatterättsnämnden konstaterade att bolaget enligt lagens ordalydelse, KL 32 § anv. p. 14 st. 8, var att uppfatta som ett fåmansföretag. Diskussion fördes om man skulle tillämpa en strikt tolkning av undantaget i 2 § st. 1 p 3 insiderlagen (SFS 1991:1005). Enligt den bestämmelsen är endast svenska aktiebolag vars aktier finns inregistrerade på Stockholms fondbörs (eller bolag som trätt i stället för utgivare av sådana aktier) eller finns noterade på OTC-listan kan anses vara aktiemarknadsbolag. Enligt undantagsregeln som stadgas i nionde stycket KL 32 § anv. p. 14 anses inte aktiemarknadsbolag enligt insiderlagen (1990:1342) som fåmansföretag. Den strikta tolkningen skulle medföra att bolag med aktier noterade på O-listan inte kan betraktas som fåmansföretag. Skatterättsnämnden hänvisade till 1980 års företagsskatteutredning som inte förordade ett generellt undantag för bolag vars aktier är föremål för omsättning på marknaden och för vilka inofficiella noteringar föreligger. Enligt kommittén får en bedömning för dessa bolag göras i varje enskilt fall och ville därmed inte föreslå någon ändring i gällande rätt i denna sak. Med hänvisning till att det inte fanns någon särskild anledning att företa en extensiv tolkning av undantagsregeln meddelade skatterättsnämnden att AB X var att bedöma som ett fåmansföretag.

7.5.5.1 Analys

I rättsfallet RÅ 1992 not 251 ansåg Regeringsrätten att det inte fanns någon omständighet som talade för att se bolaget som någonting annat än ett fåmansföretag. Den första januari 1993 ändrades begreppet aktiemarknadsbolag såsom den definierades i Insiderlagen (1990:1342). Aktiemarknadsbolag räknades enligt Insiderlagen inte som fåmansföretag. Begreppet har utvidgats och ska numera omfatta samtliga bolag vars aktier finns noterade på en börs eller auktoriserad marknadsplats. Tidigare ansågs endast bolag som hade aktier inregistrerade vid Stockholms Fondbörs och OTC-bolag vara aktiemarknadsbolag. Alla andra bolag vars aktier handlades på fondbörsen samt vars aktier var föremål för inofficiella noteringar innefattades inte i begreppet aktiemarknadsbolag. Den nya definitionen på aktiemarknadsbolag innebär att O-listenoterade bolag numera ska anses omfattas av undantaget och därmed ingå den krets av företag som inte kan definieras som fåmansföretag.⁸³

7.5.6 Bolag vars aktier är noterade på övriga listor

Frågan är huruvida bolag vars aktier är noterade på de övriga listorna kan anses ingå i undantaget och därmed betraktas som ett icke fåmansföretag i enlighet med 56 kap. 3 § IL. Med övriga listor menas NGM Equity, Aktietorget etc. De är förvisso marknadsnoterade men de anses inte uttryckligen ingå i undantaget. En bedömning av omständigheterna i varje enskilt fall måste göras.

⁸³ Prop. 1992/93:108, Om skattelättnader vid utskiftning av aktier i riskkapitalbolag m.m. s. 14, Se även Tjernberg, Mats, Beskattnings av fåmansföretag, s. 29.

8 Framtiden

8.1 Inledning

De särskilda reglerna vad gäller utdelning och kapitalvinst för delägare i fåmansaktiebolag, 3:12-reglerna, har ständigt varit föremål för översyn. Detta med anledning av bl. a. skattekonsulternas oändliga uppfinningsrikedom i fråga om att kringgå 3:12-reglerna. Regelverket kännetecknas av små ändringar här och där, aldrig har ett i grunden nytt regelverk presenterats under de tio år som bestämmelserna funnits. Det är förvisso ett mycket komplext regelverk och stora förändringar låter sig inte så lätt göras utan att alla tänkbara konsekvenser blir svåröverskådliga. Under försommaren 2002 har åter en ny utredning, SOU 2002:52, lagt fram förslag på förändringar kring de regler som träffar delägare i fåmansaktiebolag. Min avsikt med det här avsnittet är att i korthet presentera dessa.

8.2 3:12-reglerna

Utredningen konstaterar inledningsvis att de allmänna regler och principer som finns på skatteområdet inte är tillräckliga för att motverka omvandling av arbetsinkomster till kapitalinkomster. Särreglerna är nödvändiga. Vidare menar utredningen att några radikala förändringar inte är att vänta utan snarare att förslagen är inriktade på preciseringar och kompletteringar.

8.3 Verksam i betydande omfattning

För att särreglerna ska kunna tillämpas krävs att delägaren varit verksam i betydande omfattning. Mot bakgrund av att denna bestämmelse inte varit alltför enkel att tillämpa föreslår utredningen att en person alltid ska anses vara verksam i betydande omfattning om hans arbetsinsatser har stor betydelse för vinstgenereringen i företaget. Förslaget föreslås införas i lagtexten.

8.4 Den nya alternativregeln

Omkostnadsbeloppet är skillnaden mellan skulder och tillgångar i företaget vid utgången av det närmast föregående beskattningsåret. Värderingen av skulder och tillgångar sker i huvudsak efter 1994 års alternativregel. Nuvarande regler vad gäller värdering av andelar i dotterföretag och fastigheter förvärvade före 1991, och som är begränsade till inhemska företeelser, slopas. När skillnaden mellan tillgångar och skulder fås fram ska skillnaden kvoterats. Nyemitterat aktiekapital och aktieägartillskott tas

upp till 100 procent, fondemitterat aktiekapital, reservfond och beskattade vinstmedel till 45 procent och fondavsättningar till 32 procent.

Det nettobelopp som beräknats enligt ovan är det kapitalunderlag som kan användas som anskaffningsutgift då omkostnadsbeloppet beräknas enligt den nya alternativregeln. Med anledning av den nya alternativregeln föreslås reglerna om indexuppräkning för andelar förvärvade före år 1990 slopas.

Utredningen föreslår att ytterligare en alternativregel införs. Denna regel innebär att samtliga andelars normalavkastning i ett företag bestäms till ett belopp som är hälften av prisbasbeloppet året före beskattningsåret.

Lönesummeregeln förenklas på så vis att nuvarande begränsningsregler undanröjs. Företagarens egen lön inräknas och beräkning av underlaget utgår från kontant ersättning. Löneunderlaget ska enligt förslaget utgöra 50 procent av den framräknade lönesumman.

Regeln om hälftindelning mellan inkomstlagen tjänst och kapital av den del av en kapitalvinst på kvalificerade andelar som överstiger sparutdelningsutrymme föreslår utredningen ska slopas. Dock anser utredningen att beloppstaket på kapitalvinst som ska tas upp i inkomstlaget tjänst förblir oförändrad på 100 prisbasbelopp.

8.5 Närståendebegreppet

I denna del föreslår utredningen att ett gemensamt begrepp införs med den förändringen att syskon inte längre ska ingå i närståendebegreppet medan sambo ska räknas som närstående.

8.6 Generationsskiftesfrågor

Utredningen föreslår att de principer som utvecklats kring beskattningsslättnader för företagsförmögenhet bibehålls. Vidare anser utredningen att en reduktion av värdet av företagsförmögenheten till 30 procent är rimligt.

Utredningen uppmärksammar att slättnader kring gåvobeskattningen är omgärdade av alltför många restriktioner som i sin tur utgör hinder mot att naturliga och ändamålsenliga företagsöverlåtelser sker. Av den anledningen föreslår utredningen att merparten av dessa restriktioner undanröjs. T.ex. ska inte vederlag som gåvotagaren lämnar i samband med gåva ses som otillåtet villkor och därmed förhindra att slättnadsreglerna tillämpas. Villkoret att gåvotagaren ska behålla egendomen i fem år för att inte slättnaden ska gå förlorad föreslås ändras till tre år.

8.7 Ikraftträdande

De förändringar som utredningen har föreslagit beträffande 3:12-reglerna föreslås börja gälla den 1 januari 2004 och börja tillämpas första gången vid 2005 års taxering. Äldre bestämmelser föreslås tillämpas vid 2005 års taxering och senare års taxeringar vid beräkning av lättnadsbelopp, sparat lättnadsutrymme, gränsbelopp och sparat utdelningsutrymme till och med utgången av år 2003.

Förslagen kring generationsskiftesfrågorna föreslås börja gälla den 1 juli 2003.⁸⁴

⁸⁴ SOU 2002:52

9 Avslutande synpunkter

9.1 Inledning

Inledningsvis ställde jag den övergripande frågan om svensk skattelagstiftning underlättar eller försvårar börsintroduktioner för fåmansföretag. Utöver den frågan ställdes en rad andra frågor inom olika områden som har skatterättslig betydelse för fåmansföretag vid en förestående marknadsintroduktion. Frågorna har ställts framförallt utifrån ägarnas synvinkel. Svaret på den övergripande frågan är att det finns flera omständigheter som medför att svensk skattelagstiftning försvårar marknadsintroduktioner för fåmansföretag. Här nedan utvecklas resonemangen något mera.

9.2 Gåvoperspektivet

Ska gåvan av företagets andelar ske före eller efter en marknadsintroduktion? En rad förutsättningar ska vara uppfyllda för att lättnadsregeln ska kunna tillämpas. Det gör att dessa negativa följder utgör ett hinder att företa generationsskiftet före marknadsintroduktion. Bland flera försvårande effekter kan följande nämnas. Föräldrar som vill överföra företaget till sina barn kan inte förbehålla sig vederlag m.m. Denna omständighet leder till att föräldrarna kan få det svårt med försörjningen samt om det finns flera barn att svårigheter kan uppstå när det gäller att kompensera syskon som inte tänker driva företaget vidare. Om man t.ex. börsnoterar företaget på O-listan innan aktierna ges bort till barnen, föreligger inga hinder att gåvan omgärdas av förbehåll. Av värderingsregeln, som återfinns i 23 § B 2 st. AGL, framgår att aktierna kan upptas till 30 procent av noterat värde. Rättsfallet NJA 1992 s. 808 stödjer att vederlaget avräknas (OTC- och O-listan) från det gåvorättsliga värdet.

Vidare försvårar lättnadsregeln successiva generationsskiften med tanke på att alla aktier som givaren innehar måste ges bort vid ett och samma tillfälle. Det kan ju finnas situationer som gör att det är lämpligt att generationsskiftet sker successivt. Om avsikten är att minimera skatteeffekten är det inte möjligt med generationsskifte som sker successivt.

En av förutsättningarna som ska vara uppfyllda för att lättnadsregeln ska kunna tillämpas är att gåvotagaren inte ”inom fem år efter det att skattskyldigheten för gåvan inträtt genom köp, byte, eller något därmed jämförligt fång eller genom gåva eller bodelning av annan anledning än makes död avhänt sig egendomen eller en väsentlig del därav”. Femårsbegränsningen leder till bl.a. att kapitalet blir inlåst, vilket t.ex. kan utgöra en försvårande omständighet när det gäller att utveckla företaget.

Syftet med lättnadsregeln är att det ska underlätta att genomföra generationsskiften av familjeföretag. Enligt min mening är lättnadsregeln svårtillämpad, krånglig och hämmar i många avseende generationsskiften i familjeföretag. Ett företag som är i begrepp att genomföra generationsskifte samtidigt som marknadsintroduktionen står för dörren, bör definitivt avvakta med generationsskiftet tills marknadsintroduktionen är genomförd.

9.3 Förmögenhetsskatten

Det föreligger en skillnad på värdering av aktierna beroende på var aktierna finns noterade. A-listenoterade aktier värderas i förmögenhetsskattesammanhang till 80 procent av värdet vid beskattningsårets utgång. Normalt sker värderingen den sista börsdagen före årets slut. Aktier inregistrerade på O- och NGM-listan, Nya Marknaden och Aktietorget är befriade från förmögenhetsskatt. Frågor som uppkommer är hur denna skillnad förhåller sig till neutralitets- och likformighetsprincipen. Neutralitetstanken innebär att den enskildes handlingsalternativ inte ska styras av den för tillfället aktuella beskattningssituationen. Likformighetsprincipen innebär att en rättvis och likformig beskattning ska eftersträvas. Lika fall behandlas lika och olika fall behandlas olika. Min uppfattning är att dessa grundläggande principer inte är i tillräcklig grad uppfyllda. Bolag som värnat om sina aktieägare har för att dessa ska undslippa förmögenhetsskatt begärt förflyttning till O-listan. Hennes och Mauritz finns på O-listan. Byggkoncernen NCC finns också numera på denna lista och detsamma lär ske för Carl Bennets Getinge Industrier. Dessa bolag och flera andra har alltså anpassat sig efter den rådande skattesituationen. För att hejda företagsflykten från A- till O-listan tillkom en bestämmelse som säger att aktier som var registrerade på A-listan den 29 maj 1997 eller senare skall förmögenhetsbeskattas även om bolaget t.ex. flyttar från A- till O-listan. Denna bestämmelse leder i sin tur till att företag noterade på O-listan behandlas olika ur ett förmögenhetsskatt-rättsligt perspektiv allt beroende på om aktierna tidigare varit noterade på A-listan eller inte.

Utöver det är huvuddelägares aktier, ägare som direkt eller indirekt äger aktier motsvarande 25 procent av röstvärdet för aktierna i bolaget, befriade från förmögenhetsskatt, oavsett om det är A-listenoterade aktier eller inte. Denna olikhet väcker också frågor som hör samman med likabehandlingsprincipen.

Legitimiteten för skattesystemet äventyras. Huvudägare till Hennes & Mauritz, Stefan Persson och huvudägare till Getinge, Carl Bennet, som båda är miljardärer kan helt lagligt planera bort tiotals och kanske hundratals miljoner i skatt. Principen om skatt efter bärkraft undermineras. Frågan kan ställas varför änkors med liten eller ingen ATP ska betala förmögenhetsskatt när miljardärer undslipper skatt på sina företagsimperier som annars hotar att flytta utomlands.

Lagstiftaren anger som skäl för denna olikbehandling att det är ägaren och personer i den närmaste kretsen som skapat förutsättningar för företagets tillväxt och framgång. Kapital som nedläggs i sådana bolag ska därför inte ses som placeringsstillgångar. Andra argument som framförts är att en växande företagssektor skapar nya arbetstillfällen, som i sin tur medför ökade intäkter för staten och som i sin tur innebär att välfärdssamhället ges ökade utvecklingsmöjligheter. En god tillväxtmiljö skall alltså skapas för dessa företag. Andra skäl som kan tänkas är att kapital är lättroligt. Ogynnsamma skattesituationer i ett land innebär att kapitalet söker sig till länder med gynnsam skattesituation. Vid en sammanvägning av fördelar och nackdelar har lagstiftaren funnit att en viss olikformighet måste accepteras även om det kan få vissa olyckliga effekter.

Ägare till fåmansföretag som har för avsikt att marknadsintroducera bolaget bör naturligtvis analysera de skillnader som föreligger på listorna ur ett förmögenhetsskatterättsligt perspektiv och beakta skatteeffekterna för både huvudägare och småägare. En av de bärande tankarna med att företa marknadsintroduktioner är att exponera bolaget och möjliggöra att kapital strömmar in till företaget för att det ska utgöra grunden för fortsatt expansion och utveckling av bolaget. Tillgång till kapital är bättre på A-listan än de övriga listorna. Detta mycket beroende på att utländska investerare i många fall endast är tillåtna att placera sina tillgångar på A-listenoterade aktier.

De brister vad gäller neutralitets- och likformighetsprincipen i förmögenhetsskattesammanhang som finns på de olika listorna är klart hämmande för fåmansföretag som är på väg att genomföra en marknadsintroduktion.

9.4 Noterad, marknadsnoterad, börsnoterad samt registrerad

De tre anvisade marknadsplatser som finns i Sverige är auktoriserad börs, auktoriserad marknadsplats och icke auktoriserad marknadsplats. Av 48 kap. 5 § IL framgår vilka krav som måste vara uppfyllda för att ett instrument ska kunna anses som marknadsnoterad. Lydelsen är enligt följande. *En delägar rätt eller fordrings rätt anses marknadsnoterad om den är noterad på svensk eller utländsk börs eller, utan att vara noterad på börs, är föremål för kontinuerlig allmänt tillgänglig notering på grundval av marknadsmässig omsättning.* Frågan är hur denna bestämmelse ska läsas. Först kan konstateras att regeln utgörs av två led. Det första ledet stipulerar att en delägar rätt eller fordrings rätt som är noterad på svensk eller utländsk börs är att anse som marknadsnoterad. Såsom lagtexten är utformad skulle den tolkningen med fog kunna göras att finansiella instrument som finns noterade på auktoriserad börs eller auktoriserad marknadsplats uppfyller kraven för att anses som marknadsnoterad. Finansiella instrument som finns noterade på A- och O-listan, Nya Marknaden, NGM-listan och Aktietorget

skulle med det synsättet regelmässigt anses uppfylla kraven på marknadsnoterade instrument som anges i 48 kap. 5 § IL första ledet. Kriterierna för att klassas som marknadsnoterad är alltså uppfyllda redan i kraft av noteringen på auktoriserad börs eller auktoriserad marknadsplats. Aktier som är registrerade vid auktoriserad börs är dessutom att anse som börsnoterade.

Det andra ledet av 48 kap. 5 § IL lyder enligt följande, ... *eller, utan att vara noterad på börs, är föremål för kontinuerlig allmänt tillgänglig notering på grundval av marknadsmässig omsättning*. Enligt min mening aktualiseras andra ledet när första ledet inte är uppfyllt. Formuleringen ... *eller, utan att vara noterad på börs, . . .* antyder att även om förutsättningarna enligt första ledet inte är för handen kan ett finansiellt instrument anses vara marknadsnoterad om nämnda förutsättningar i det andra ledet är uppfyllda. Det är något mer komplicerat att utreda om ett finansiellt instrument är *föremål för kontinuerlig allmänt tillgänglig notering på grundval av marknadsmässig omsättning*. Det är framförallt inofficiella listor som skapar svårigheter när det gäller att bedöma om instrumentet i fråga är marknadsnoterad eller inte. Här måste varje enskilt fall bedömas för sig och den samlade bedömningen blir avgörande om instrumentet i fråga kan anses vara marknadsnoterad eller inte.

Noteras kan att RSV gör en distinktion mellan första och andra ledet och menar att delägarrätt eller fordringsrätt som finns inregistrerad eller noterad vid svensk eller utländsk börs eller noterad på auktoriserad marknadsplats ska regelmässigt anses marknadsnoterad. Medan övriga delägarrätter och fordringsrätter som är noterade på icke auktoriserade marknadsplats måste, för att kunna anses marknadsnoterad, uppfylla kriterierna i det andra ledet i 48 kap. 5 § IL.⁸⁵ Denna tolkning går stick i stäv mot regeringsrättens tolkning i rättsfallet RÅ 1994 ref. 26, där regeringsrätten menar att det inte är tillräckligt att ett finansiellt instrument är inregistrerat vid Stockholms Fondbörs utan även de övriga villkoren i 48 kap. 5 § IL måste vara uppfyllda, för att instrumentet i fråga ska kunna anses marknadsnoterad.

Vid värdering av aktier i både förmögenhetsskattesammanhang och arvs- och gåvoskattesammanhang görs det en åtskillnad på registrerade och noterade aktier. Med registrerade aktier menas aktier på A-listan och med noterade aktier avses aktier på O-listan. Registrerade aktier ska i förmögenhetsskattesammanhang tas upp till 80 procent av det noterade värdet och i arvs- och gåvoskattesammanhang ska registrerade aktier tas upp till 75 procent av det noterade värdet. Aktier noterade på O-listan samt övriga marknadsnoterade aktier (aktier som är föremål för kontinuerlig allmänt tillgänglig notering på grundval av marknadsmässig omsättning) är befriade från förmögenhetsskatt. I arvs- och gåvoskattesammanhang ska övriga marknadsnoterade aktier tas upp till 30 procent av det noterade värdet. De ovannämnda skillnaderna leder naturligtvis till att aktieägare och ägare till företag noga bör analysera skattekonsekvenserna i samband med

⁸⁵ RSV:s skrivelse om begreppet marknadsnoterad 98-11-18, Dnr 10145-98/900

introduktioner. Stockholms Fondbörs pekar just på de angivna skillnaderna och kan konstatera att tillströmningen av bolag som noterar sig på börsens A-lista minskat. Många bolag som mer än väl kvalificerar sig till A-listan finner det gynnsammare att notera sig på O-listan, t.ex. H&M. Mer om detta kan läsas under avsnittet förmögenhetsskatt och gåva.

Frågan som uppkommer är om det är motiverat att ha dessa olika begrepp som noterad, marknadsnoterad, börsnoterad samt registrerad. Då det inte finns en genomgående linje i hur dessa begrepp ska förstås och tillämpas skapar begreppen snarare förvirring än ordning. Enligt min uppfattning skulle det vara önskvärt att renodla begreppsfloran. Det skulle rent av vara möjligt att endast ha begrepp som marknadsnoterad och icke marknadsnoterad. Med tanke på de olika skattekonsekvenser de olika begreppen har är det av stor vikt att antal begrepp minimeras och istället renodlas och ges tydligare innebörd. Detta skulle skapa enhetlighet, rättssäkerhet och förutsebarhet.

9.5 Utdelning och kapitalvinst samt utomståenderegeln

Av 56 kap. 3 § IL följer att aktiebolag vars aktier är noterade vid en svensk eller utländsk börs inte är att anse som ett fåmansföretag. För att omfattas av de särskilda fåmansföretagsreglerna måste kriterierna som anges i 56 kap. 2 § IL vara uppfyllda. Dessa kriterier anger att endast sådana bolag eller ekonomiska föreningar där fyra eller färre delägare äger andelar som motsvarar mer än 50 procent av rösterna för samtliga andelar i företaget kan betraktas som fåmansföretag. I det andra ledet anges att om näringsverksamheten är uppdelad på verksamheter som är oberoende av varandra och där en fysisk person genom innehav av andelar, genom avtal eller på liknande sätt har den faktiska bestämmande rätten över en sådan verksamhet och självständigt kan förfoga över dess resultat, kan även sådana bolag eller ekonomiska föreningar anses som fåmansföretag.

Aktiebolag som inte uppfyller ovannämnda förutsättningar eller aktiebolag som uppfyller dem men är noterade vid en svensk eller utländsk börs är alltså inte att ses som fåmansföretag. Ett företag som bedöms som ett fåmansföretag omfattas inte av de speciella särreglerna om angivna kriterier för utomståenderegeln är uppfyllda. De speciella klyvningsreglerna som fördelar inkomsten mellan tjänst och kapital och som återfinns i 57 kap. IL gäller alltså inte för dessa bolag. Ett bolag som har marknadsnoterat sig på börsen och där den femåriga karantänstiden har passerat kan tillämpa de vanliga reglerna för utdelning och kapitalvinst. Tanken är att bolag som marknadsnoterat sig inte längre behöver omfattas av särskilda särregler för att motverka frestelsen att omvandla tjänsteinkomster till kapitalinkomster. Börsreglerna, Finansinspektionen, olika nämnder och kommittéer, massmedia, och inte minst aktieägare borgar för att oegentligheter inte ska behöva förekomma i tidigare fåmansföretag som noterat sig på börsen. Den

omfattande kontrollen anses motivera varför inga särskilda regler behövs efter det att ett fåmansföretag har genomfört en börsintroduktion.

9.6 Skattefri utdelning

Tanken bakom lätttnadsreglerna är att en begränsad del av avkastningen på aktier och andelar ska göras skattefri. Grunden eller motivet kan man finna i neutralitetstanken som innebär att handlingar eller företagsform inte ska styras eller vara beroende av skatteregler. Lagstiftaren har därför ansett att små och medelstora företag behöver kompenseras för de högre kostnader de har för kapitalanskaffning jämfört med större bolag. Med hänvisning till både 43 kap. 2 § IL, där förutsättningar för lätttnadsregelns tillämplighet framkommer och till 48 Kap. 5 § IL, där marknadsnoterings begreppet definieras, kan det konstateras att fåmansföretag som genomfört en börsintroduktion inte kan komma i åtnjutande av lätttnadsreglerna.

9.7 Tröghetsregeln

Bolag som genomfört en börsintroduktion förlorar möjligheten att tillämpa lätttnadsreglerna och därmed skattefrihet för viss utdelning. För att mildra denna negativa skatteeffekt har tröghetsregeln införts. Då en marknadsnotering innebär att ett fåmansföretag upphör att vara ett fåmansföretag kan kvalificerade aktier som längst bibehålla denna status fem år efter det beskattningsår då företaget upphörde att vara ett fåmansföretag. Under denna tid kan lätttnadsreglerna tillämpas på de vid tiden för marknadsnotering kvalificerade aktier och skattefrihet för viss del av utdelning åtnjutas. Om däremot företaget trots marknadsnotering anses vara ett fåmansföretag kan lätttnadsreglerna tillämpas som längst till och med år 2006 och under hela denna tid måste aktierna vara kvalificerade.

9.8 Introduktionskostnader

Till och med 1998 års taxering ansågs ett bolags kostnader i samband med börsintroduktion inte avdragsgilla i bolagets förvärvskälla. I 16 kap. 8 § anges det att utgifter som ett aktiebolag har i samband med aktieutdelning och förändring av aktiekapitalet samt andra utgifter för bolagets förvaltning ska dras av. Det som är avgörande är om noteringskostnader kan anses vara aktieägarnas på samma sätt som bolagsbildningskostnad. Det som bl.a. talar för att det inte är en bolagsbildningskostnad är att bolag som avser att börsintroducera sina aktier har krav på sig att aktierna ska ha en viss minsta spridning till ett visst minsta antal aktieägare före noteringen. Utöver det innebär en börsnotering att bolaget i fråga exponeras till potentiella placerare och som i sin tur kan leda till intäktsökningar för bolaget. Introduktions-kostnader kan alltså anses som kostnader för bolagets intäkter. Även i prop. 1996/97:150 s. 44 menar man att kostnader för att vidmakthålla en börsnotering bör vara avdragsgill. Mycket talar alltså för att

kostnader som ett bolag har för börsintroduktion är avdragsgilla såsom löpande driftskostnader för bolaget.

9.9 Slutligen

Försvårar eller underlättar svensk skattelagstiftning marknadsintroduktioner för fåmansföretag? Svaret på den fråga är att det finns flera omständigheter som medför att svensk skattelagstiftning försvårar börsintroduktioner för fåmansföretag. De brister vad gäller neutralitets- och likformighetsprincipen i förmögenhetsskattesammanhang som finns på de olika listorna kan verka något hämmande för fåmansföretag som är på väg att genomföra en marknadsintroduktion. Syftet med lättnadsregeln är att den ska underlätta att genomföra generationsskiften av familjeföretag. Enligt min mening är lättnadsregeln är både svårtillämpad och komplicerad och hämmar i många avseenden generationsskiften i familjeföretag. Ett företag som är i begrepp att genomföra generationsskifte samtidigt som marknadsintroduktionen står för dörren, bör definitivt avvakta med generationsskiftet tills marknadsintroduktionen är fullbordad. De olika noteringsbegreppen skapar snarare osäkerhet än förutsebarhet. Med tanke på de olika rättsföljderna de olika begreppen har är det av stor vikt att begreppsfloran renodlas och ges tydligare innebörd.

Litteraturförteckning

- Carlsson, M; Silfverberg, C; Stenman, O *Generationsskiften och blandade fång, 3:e upplagan, Norstedt Juridik AB, 1999.*
- Johansson, Gunnar, Rabe Gunnar *Det svenska skattesystemet, 13:e upplagan, Norstedt Juridik AB, 2000.*
- Fars regelsamling II *Börs och värdepapper, Fars förlag AB, 2000.*
- Lodin S-O, Lindencrona G *Inkomstskatt- en läro- och handbok i skatterätt, del 1 och 2, 7:e upplagan, 1999.*
- Melz P, Silfverberg CH. *Skattepolitik, 4:e upplagan, Iustus förlag AB, Uppsala 1994.*
- Mattsson, Nils
- Pelin, Lars *Svensk intern- och internationell skatterätt, andra upplagan, 1997.*
- Sund, Lars-Göran *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag.*
- Tivéus, Ulf *Skatt på kapital 9:e upplagan, Norstedt Juridik AB, 2002.*
- Tjernberg, Mats *Fåmansaktiebolag, en skatterättslig studie av alternativen särreglering och allmän reglering för beskattning av fåmansaktiebolag och dess ägare m.fl. Iustus Förlag AB, Uppsala 1999.*
- Tjernberg, Mats *Beskattning av fåmansföretag, 5:e upplagan, Studentlitteratur, Fakta Info Direkt Sweden AB, 1999.*
- Waller, Erik *Lärobok om arvs-och gåvoskatt, Iustus förlag AB, 4:e upplagan, Uppsala 1995.*

Periodica

- Gunne, Cecilia *Den nya förmögenhetsskattelagen, SvSkT 5/97.*
- Silfverberg, Christer *Benefika överföringar av företagsförmögenhet, Skattenytt nr. 9, 1999.*
- Tjernberg, Mats *Tilltänkta kryphål i fåmansföretagsregler, Skattenytt nr 1-2, årgång 52, 2002.*
- Viotti, Pernilla *Marknadsnotering och annan notering av finansiella instrument – betydelsen inom skatterätten. Artikel i juridisk Tidskrift, årgång 14, 2002-03, nr 2.*

Offentligt tryck

Propositioner:

Prop. 1974:185	<i>Om vissa skattelättnader vid gåva av familjeföretag, m.m.</i>
Prop. 1986/87:54	<i>Om värdering av aktier vid kapitalbeskattning, m.m.</i>
Prop. 1989/90:110	<i>Reformerad inkomst- och företagsbeskattning</i>
Prop. 1991/92:113	<i>Om ny börslagstiftning m.m.</i>
Prop. 1992/93:108	<i>Om skattelättnader vid utskiftning av aktier i riskkapitalbolag, m.m.</i>
Prop. 1995/96:109	<i>Skattelättnad för riskkapital m.m.</i>
Prop. 1996/97:45	<i>Lättnad i ägarbeskattning i små och medelstora företag.</i>
Prop. 1996/97:117	<i>Ny förmögenhetskattelagstiftning.</i>
Prop. 1996/97:154	<i>Kapitalförluster och organisationskostnader vid beskattning m.m.</i>
Prop. 1999/2000:15	<i>Slopade stoppregler</i>
Prop. 2001/02:46	<i>Ändringar i de särskilda skattereglerna för vissa andelsägare i fåmansföretag, m.m.</i>
SOU 1995:137	<i>Kapitalförluster och organisationskostnader vid beskattningen</i>
SOU 2002:52	<i>Del 1, 3:12-reglerna.</i>
SOU 2002:52	<i>Del 2, Generationsskiften.</i>

Riksskatteverkets rekommendationer/litteratur

RSV	<i>Handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet m.m. vid 2002 års taxering, del 3, RSV 301 utgåva 20.</i>
RSV: skrivelse RSV S	<i>Begreppet marknadsnoterad Dnr. 10145-98/900. Serie 1 nr. 7 1972 Värdering av icke börsnoterade aktier vid beräkning av skattepliktig förmögenhet.</i>
RSV S RSV S	<i>Dt 1991:31 om värdering av aktier m.m. Upphävande av Riksskatteverkets rekommendationer m.m. (RSV Dt 1991:31) om värdering av aktier m.m.</i>
RSV S	<i>1999:21 Riksskatteverkets rekommendationer m.m. om beskattning av fåmansföretag, av delägare m.fl. i sådana företag och av delägare m.fl. i fåmansägda handelsbolag samt skatteavdrag på ersättningar från sådana företag.</i>

Elektroniska källor

www.om.se, se noteringsregler

www.ngm.se

Muntliga källor

Hedin, Jonas, OM Stockholms Fondbörs AB

Teneberg, Frank, OM Stockholm Fondbörs AB

Rättsfallsförteckning

RÅ 1992 not 250

RÅ 1994 ref. 26

RÅ 1999 ref. 62

RÅ 1999 ref. 14

RÅ 2001 ref. 5 I och II

LR dom meddelad i Östergötland den 31 mars 1999.

KR dom meddelad i Stockholm den 26 februari 2001.

KR dom meddelad i Stockholm den 18 juni 2001.

Skatterättsnämndens förhandsbesked meddelad den 13 juni 2001.

NJA 1946 s. 289

NJA 1969 s. 120

NJA 1974 A 921

NJA 1974 C 347

NJA 1977 s. 501

NJA 1980 s. 642 I och II

NJA 1986 s. 721 II

NJA 1988 s. 357

NJA 1990 s. 434

NJA 1992 s. 808

NJA 1993 s. 406

NJA 1995 s. 492

NJA 1995 s. 567

NJA 1997 s. 245

Hovrätten RiG 8/1989